AMATÉRSKÁ SCÉNA

ROČNÍK 9
ČERVEN
4 KČS

AS 72

6

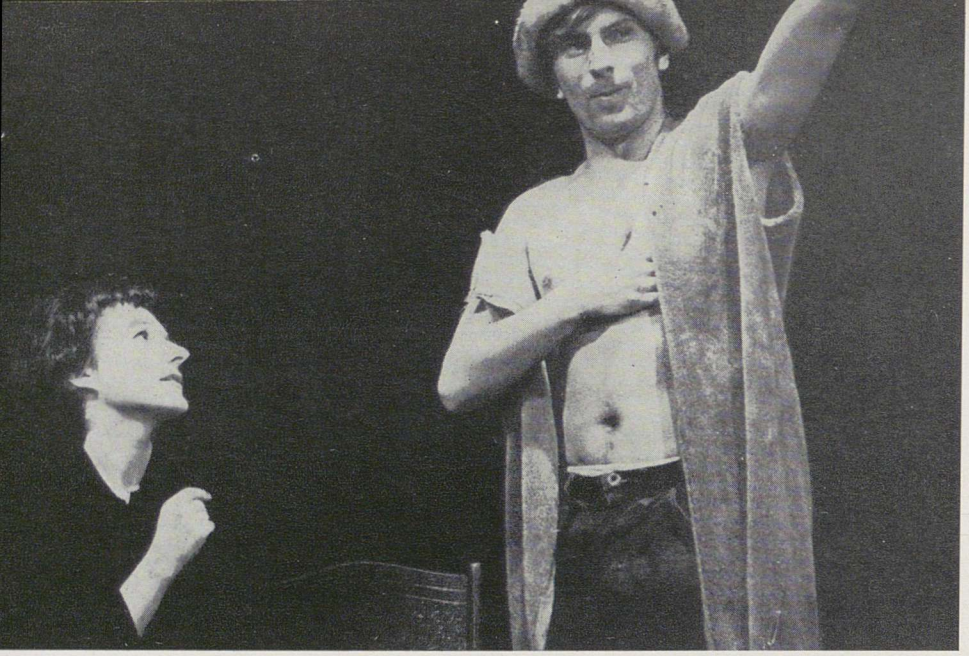

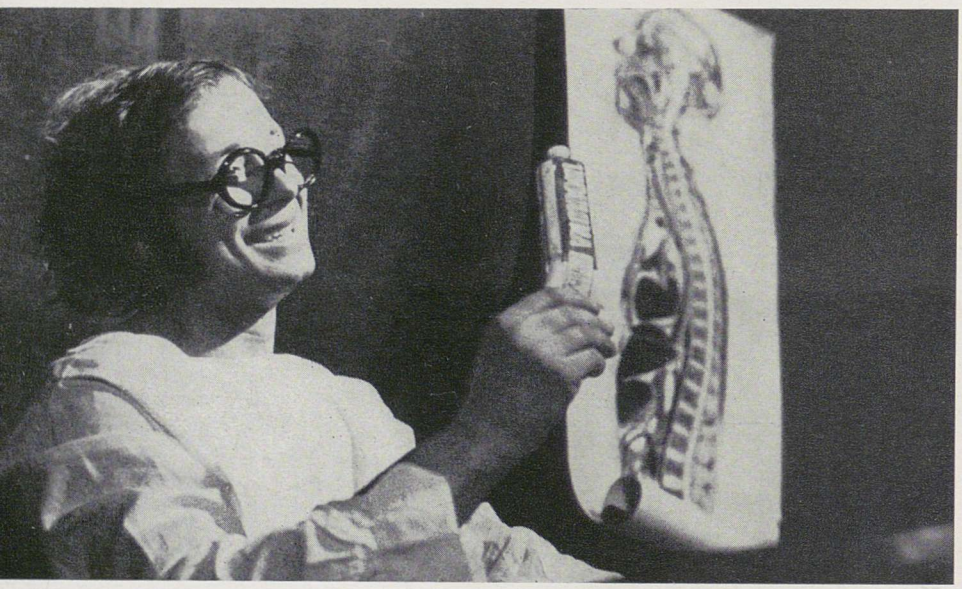

VITRIOL A LAMPA

Jméno P. H. Camiho není našim divákům neznámé. Již mnohokráte sáhli dramaturgové po jeho rozverných fraškách, aby jejich jevištním ztvárněním zpestřili program svého divadla.

V letošním březnu zrozené pražské amatérské divadélko Lampa, které vzniklo odštěpením skupiny herců z Mikrodivadla, si vybralo a nastudovalo jako svůj debut právě Camiho aktovky Vitriol a konfety. V podání J. Langra, K. Mikotové, E. Pazdírkové, P. Gruši, J. Michálka a J. Hausdora se setkáváme se známými postavičkami z humoristických miniatur Kleštěnec z pralesa, Drama na oceáně, Noc orgií v Nesleské věži a dalších. Přestávky mezi jednotlivými aktovkami vyplňuje Oskar Petr, který usedá před oponu s kytarou v ruce a hraje pro potěchu svou i diváků písničky, které sám složil.

Členové divadelního souboru dlouho a marně hledali organizaci, jež by byla ochotna nejen poskytnout novému divadlu jevištní prostory, ale také podpořit specifické zaměření jejich tvorby. Prozatím přijali nabídku od funkcionářů obce Baráčníků, kteří jim ochotně několikrát do měsíce zapůjčují svůj divadelní sál v Nerudově ulici. Leč ani toto řešení není nejvýhodnější, protože soustředění diváka a plynulost představení narušují hluky ze sousední pivnice a v samotném sále probíhá číšník roznášející pivo a večeře.

Jak a kde budou mladí ochotníci pokračovat, na to bohužel zatím odpovědět nemohu. A nezbývá mně, než popřát to, co většina diváků z přeplněného sálu Baráčnického divadla: lepší pracovní podmínky pro tuto mladou partu ochotníků.

TEXT A FOTO PAVEL ŠTOLL

Divadlo Hanácké obce – ZK Železárny Prostějov uvádí pohádku Sůl nad zlato

DIVADLO ZE ZÁKULISÍ

Svět za divadelní oponou vždycky lákal. Především děti. Z toho jsme vycházeli. Navázat na tuto přirozenou zvědavost a při tom je získat. A tak vznikl cyklus jedenácti besed s názvem „Divadlo ze zákulisí" pro zájemce z 8. a 9. tříd ZDŠ, který je realizován v divadelním kroužku v rámci II. cyklu experimentální estetické výchovy mládeže, organizovaného Domem kultury a vzdělávání v Prostějově. (Stručnou náplň jednotlivých besed uvádím v příloze.)

Program „Divadlo ze zákulisí" získal na I. tribuně nových forem kulturně-výchovné činnosti, konané v Praze ve dnech 14.—15. prosince 1971, první cenu jako nejlepší program pro mládež do 15 let a reprezentoval ČSSR na mezinárodní tribuně nových forem kulturně-výchovné činnosti v Polsku.

Víme, že divadelní soubory trpí nedostatkem mladých lidí a že není lehké je získat.

Co o těch mladých vlastně víme? Že chodí do škol, běhají po ulicích, jsou pěkně oblečeni, vypadají zdravě a spokojeně.

Ale je v nich možná skrytá touha po sebevyjádření pomocí umění, po hlubším proniknutí do kouzelného světa, utajeného v knihách, divadle, obrazech, tónech.

Touží také po opravdovém přátelství v partách, které mají společné koníčky. Jsou ve věku, kdy hledají, a je na nás pomoci jim.

Divadlo je koníček krásný, ale mnozí mají o něm mylnou představu. Vidí v něm třeba jen možnost ukázat se. Vidí pozlátko úspěchu, potlesk a slávu.

Chceme mladým lidem ukázat divadlo jinak. Ze zákulisí. Chceme, aby viděli, kolik opravdové dřiny je zapotřebí k realizaci dobrého divadelního představení. Chceme také, aby poznali, že divadlo netvoří jenom herec, ale spousta lidí v zákulisí, kteří mají na inscenaci svou zásluhu a jsou nedílnou součástí celku. A proto je vedeme na jeviště, do divadelních šaten a zkušeben vyspělých amatérských kolektivů, do divadelních dílen, rekvizitárny. Zprostředkujeme jim rozhovor s jevištním mistrem, osvětlovačem, technickým personálem, mají možnost promluvit si s garderobiérem, maskérem, vyzkoušet divadelní kostým, paruku, líčení, ohmatat rekvizity, prohlédnout kulisy, pochopit jevištní iluzi. Jsou svědky zrodu divadelních kostýmů, mají možnost přispět svými schopnostmi při výrobě rekvizity nebo moderně řešené paruky. Vidí odpovědnou a tvůrčí práci režiséra, na divadelních zkouškách jsou přítomni zrodu divadelní postavy.

Vidí, že dobré divadlo dokáže vytvořit jen dobrý kolektiv a že k tomu, aby byl někdo při realizaci divadelní hry plně platný, nemusí mít třeba vůbec žádný herecký talent. Může být třeba dobrým stolařem, švadlenou, elektrikářem, těch všech je u divadla potřebí, jejich opravdu tvůrčí práce je nezbytnou divadelní složkou. Kdo má divadlo rád, kdo má k němu vztah, pokoru a obětavost, má právo je tvořit.

Na vesnicích vznikají nové divadelní soubory. Chceme, aby v nich byli i mladí, aby vytvářeli kolektivy bez starých manýr a primadon. Aby jejich divadelní práce byla opravdu tvůrčí, objevná a plně zainteresovaná pro dobré a poctivé ochotnické divadlo.

Na I. tribuně nových forem kulturně-výchovné činnosti jsme vyzvali pracovníky okresních kulturních středisek, aby se k nám přidali. Dnes chceme požádat prostřednictvím Amatérské scény vás, kteří nezištně dáváte své síly ochotnickému divadlu: Spojte se s pracovníky kulturních středisek a osvětových domů a pokuste se podchytit zájem o divadlo u těch nejmladších. Protože budoucnost amatérského divadla je v jejich rukou. A napadne-li vás něco nového, nenechávejte si to pro sebe. Předejte to dál!

VLASTA KUBÍČKOVÁ

PŘÍLOHA: OSNOVA JEDNOTLIVÝCH BESED

1. **Divadlo ze zákulisí** (beseda s jevištním mistrem Stálé divadelní scény). Prohlídka divadla, hlediště, hereckých šaten. Beseda v herecké šatně o práci jevištního mistra. Kdo ještě pracuje v zákulisí (osvětlovači, oponář, jevištní personál). Prohlídka rekvizitárny a skladů nábytku. Prohlídka jeviště (ukázka osvětlování, zvukové aparatury, stavba dekorací, funkce tahů). Beseda na jevišti (odpovědnost, poctivost a přesnost v práci, neodlučitelné spojení jevištní práce manuální s hereckou prací uměleckou, uznání a ocenění práce druhých).

2. **Návštěva „Kufru"** (beseda s předsedou a členy amatérského divadelního souboru v jejich zkušebně). Seznámení s prostředím zkušebny. Povídání o vzniku přezdívky, zkouškách, o lidech v souboru, o přátelství, povinnostech, radostech i starostech herců-amatérů. Kostýmy — rekvizity (členům kroužku je dána možnost obléci se do kostýmů, vyzkoušet rekvizity apod.). Beseda je ukončena tím, že se mladí zájemci o divadlo účastní začátku normální zkoušky, jsou představeni a seznámí se se členy souboru a dovědí se něco o hře, která se právě studuje.

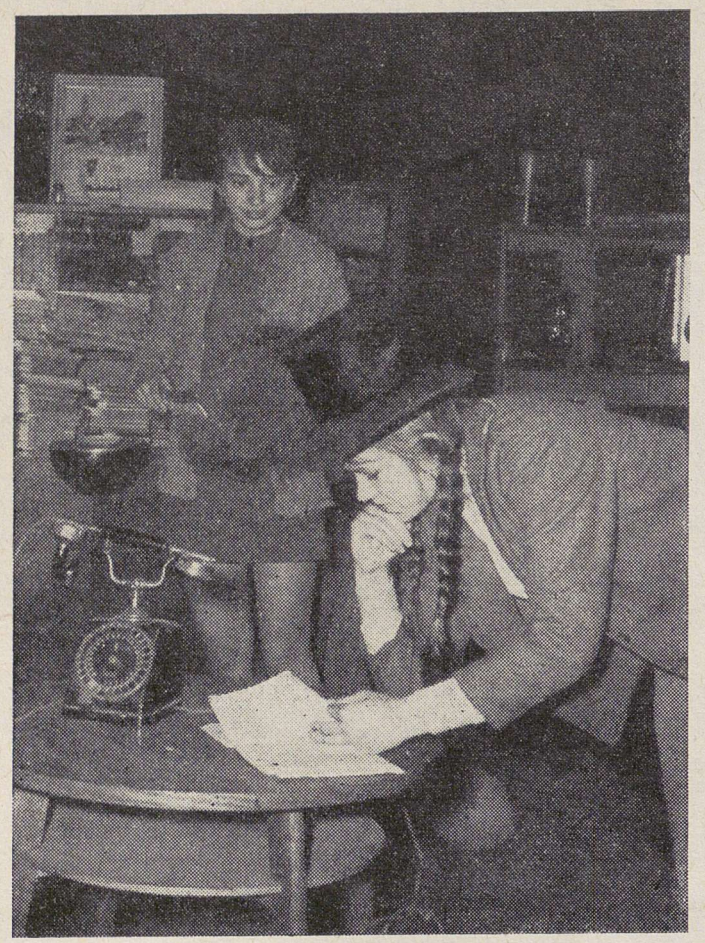

Z prostějovského cyklu „Divadlo ze zákulisí"

3. **Divadlo pro mládež** (beseda se členkou amatérského divadelního souboru, která je rovněž vedoucí estetického oddělení ODPM a režisérkou her pro děti). Jak jsem začala hrát (škola, loutkové divadlo, divadlo). Divadlo očima dítěte (dítě jako herec a jako divák). Divadlo — hra. Práce režiséra s dětmi. Pohádka — dětské hry — hry pro mládež.

4. **Hudba na divadle** (beseda s aktivním hudebníkem, který spolupracuje s divadelním souborem při tvorbě a realizaci scénické hudby). Hudebně dramatické útvary (opera, opereta, muzikál, revue, melodram). Funkce hudby v činohře — co je to scénická hudba. Práce hudebníka — autora scénické hudby. Spolupráce s režisérem. Hudební zkoušky. Ukázky scénické hudby.

5. **Z divadelních kronik** (beseda s jednatelem amatérského divadelního souboru). Ukázka kronik souboru s fotodokumentací. Historie souboru. Spolupráce se závodním klubem — zřizovatelem souboru. Ochotníci dříve a dnes. Podpora státu zájmové umělecké činnosti — metodická a finanční pomoc souborům. Prohlídka kronik, povídání o jednotlivých hrách a hercích, kteří v tomto amatérském souboru začínali a dnes hrají na profesionálních scénách (M. Dvorská, J. Vysloužilová, J. Vychodilová, B. Pastorek, R. Leitner, J. Valášek).

6. **Režisérovy starosti** (beseda s režisérem divadelního souboru). Repertoár souboru. Dramaturgie, správná volba hry. Co je to idea hry. Kdo je to režisér — jeho práce na textu hry. Příprava režijní knihy — co je aranžmá. Odpovědnost režiséra za představení. Angažovanost představení a jeho politicko-výchovná působnost. Práce s hercem — spolupráce herce s režisérem. Ukázka aranžmá. Velké režisérské osobnosti. Kdo to byl K. S. Stanislavskij. Které režiséry znáte?

7. **Jak se dělá iluze** (beseda s výtvarníkem a s těmi, jejichž koníčkem je výroba kulis a rekvizit). Proč divadlo potřebuje scénického výtvarníka. Práce na návrhu scény a kostýmů (ukázky). Od návrhu k realizaci. Co je to rekvizita. Výroba rekvizit. Jak opatřit do divadla zastřeleného jelena, královskou korunu, bezhlavého rytíře; jak to udělat, aby po jevišti přejel vlak nebo loď, aby padal sníh nebo pršelo... O zvucích. Kdo je to zvukař (ukázky zvukových efektů). Kdo je to inspicient, rekvizitář, garderobiér. Co je to iluze na divadle.

8. **Jak jsem hrál s profesionálními herci** (beseda se členem amatérského divadelního souboru). Profesionální herec jako partner. Profesionální výkon jako škola pro amatéra. Postoj profesionálních umělců k amatérskému divadlu. Spolupráce amatérského souboru s R. Deylem st. (Kupec benátský, Ve znamení býka, Vdovcovy domy, Výnosné místo, Paličova dcera), Rudolfem Deylem ml. (Svatba sňatkového podvodníka), s Eduardem Kohoutem (Svatba Krečinského) aj.

9. **Jak se tvoří divadelní role** (beseda se členy divadelního souboru). Koho mám vlastně hrát. Vytvoření postavy — charakter postavy — společenské a dobové zařazení. Představa režiséra — představa herce — dohoda ve výkladu a pojetí divadelní postavy. Práce na textu — co je to text. Kostým — maska — rekvizita. Vztahy postav ve hře. Ukázka monologu, dialogu a výňatku ze studované hry.

10. **Divadelní líčení** (beseda s režisérem a dvěma herci). Seznámení s líčidly a parukami. Proč se herec líčí — charakter masky. Jak se herec líčí (úloha maskéra — výhoda samostatného líčení). Znalost vlastní tváře — změny tváře (stárnutí, choroba apod.). Využití a zdůraznění typů (praktická ukázka). Zkouška líčení (každý člen kroužku se nalíčí za pomoci zkušených členů souboru; jde o jednoduché masky — pouze zdůrazňující rysy).

11. **Legrace s divadlem** (beseda se členy souboru, předsedou souboru, předsedou ZK ROH a zástupcem ZV ROH — zřizovatelem souboru). Povídání o různých veselých příhodách na scéně i v zákulisí. O tom, co všechno se může přihodit na jevišti i při zkoušce vypráví nejstarší člen souboru. O divadelních zájezdech — proč hrajeme hlavně na venkově. Proč je nám mezi sebou dobře. O divadelním souboru trochu jinak (předseda ZK a zástupce ZV ROH).

SMUTNÁ TVÁŘ THÁLIE

Ve 2. čísle letošního ročníku Amatérské scény jsem psal v článku „Dávné vzpomínky" o založení Pražského divadla pro mládež (1936), vedeného Mílou Mellanovou. Jestliže se dnes odhodlávám pokračovat, není důvodem toho ani čtenářský ohlas, ani jubilejní příležitost, jen prostý malý fakt, že jsem vyslechl řadu nářků ochotníků, jak svízelně se dnes dělá divadlo. Vůbec nechci srovnávat doby nesrovnatelné, ale přece jen dovolte zavzpomínat na stěží zapomenutelné...

JOSEF HOŘČIC

Stačily pouhé dva roky, aby se začalo v tehdejší kultuře přece jenom počítat s kolektivem, který nese název Pražské divadlo pro mládež. Nikdo však už dneska neví, jaké s tím Míla Mellanová měla hrozné starosti, které těžce otravovaly člověka i fyzicky. Aby mohlo divadlo žít, bylo nutno shánět peníze, a zase peníze.

A přišel rok 1938. Voskovec s Werichem, ale také všichni ostatní, co byli v Osvobozeném divadle, měli po všem. Šlo to hrozně rychle. Přestalo se hrát. Herci se ohlíželi po angažmá; František Filipovský, Jarmila Švabíková, Bo-

Cervantes, Don Kichot – jevištní úprava J. Švarc. Pražské divadlo pro mládež 1940

huš Záhorský, Blanka Waleská, Josef Jenčík a jeho girls, jakož i mnozí jiní našli svoji novou příležitost v Pražském divadle pro mládež.

Tehdy i v té strašně smutné době mělo Pražské divadlo pro mládež přece jenom trochu více naděje, když se ocitlo ve svazku Městských divadel pražských, z čehož pochopitelně také plynula výhoda poměrně dobrého jeviště v Komorním divadle. Hrálo se tam mnoho představení. Velice často se hrálo také v Dlouhé třídě; občas i v Městském divadle na Vinohradech. Mellanová tedy měla tzv. stálou střechu nad hlavou a vynikající herecký ansámbl, kde hráli i později výborní herci, jako byl například Vlastimil Brodský, Zdeněk Řehoř, Alena Kreuzmannová, Bedřich Bobek, Martin Raus, Míla Vojta, Stella Zázvorková aj. Ale starostí neubývalo.

Okupace. Ta těžce doléhala na všechny naše lidi ve městech i na venku. Obavy, stísněnost, ale hlavně strach drtil přímo nemilosrdně. Svazoval svými pouty každého. Ale našli se v souborech ochotnických i profesionálních lidé odvážní, kteří riskovali, ať se dělo cokoliv, ať byla doba jakkoli těžká, přece jenom nadále hlásali z jeviště s přiškrceným hrdlem slova odporu i naděje, ačkoliv nevěděli, zda je ze tmy nesledují cizí, chladné a nepřátelské oči, a zda neposlouchají uši některého z agentů gestapa.

Kromě toho se našli i jiní lidé, kteří ztrpčovali život hercům jak jen mohli. Dnes ti lidé většinou již vůbec nežijí, ale všichni, kteří právě v těchto okupačních letech hráli v Pražském divadle pro mládež, je dobře znali a trpká vzpomínka na lidskou zradu vězí hluboko.

Všichni, jež byli v těchto pohnutých dobách členy Pražského divadla pro mládež Míly Mellanové, vytvořili kolektiv, jehož pevnost byla až obdivuhodná, ač tenkrát bylo pramálo možností se z něčeho radovat. Poznali jsme tenkrát cenu přátelství, které svazovalo mnoho lidí k sobě navzájem něčím větším, než jsou pouhé lidské sympatie vyvěrající z nejrůznějších pohnutek. Lidé se snažili opravdu nezištně pomáhat jeden druhému.

Vzpomínám z těch dob třeba na skromné umělce bratry Křičkovy; na hudebního skladatele Jaroslava Křičku, jeho bratra básníka Petra Křičku, kteří patřili k nejlepším přátelům Pražského divadla pro mládež; na jejich „Pošťáckou pohádku", která byla velice úspěšným představením. Právě v této pochmurné a těžké době se zrodila v hlavě Míly Mellanové myšlenka napsat „Žvanivého slimeše", jehož se později ujal dnešní zasloužilý umělec, hudební skladatel Jiří Pauer a na libreto Míly Mellanové vytvořil překrásnou operu, která nese stejný název, jako měla původní hra. Není možno zapomenout ani na dobrého člověka, herce a kamaráda všech v souboru Václava Vaňátka. Všichni ho měli rádi a pomáhali mu v jeho kritických dobách jak se dalo. Byl to nadaný herec, dobrý divadelník, jenž pro divadlo hořel hlavou i srdcem.

A hledali se pachatelé atentátu na Heydricha. Bylo stanné právo. Hrůza a strach naplňovaly vrchovatě všechny dny našich lidí. Kdo by byl pomýšlel tehdy na divadlo, v tak pohnuté době, když tolik lidí přicházelo o životy. Nejistota se vloudila do všeho. Současné hrůzy a děs ještě více stmelovaly lidi dohromady. A jak vzácná tehdy byla česká řeč, a jakým byla pro lidi posilujícím zážitkem, když češtinu slyšeli znít z jeviště! Bohužel nadešla doba, kdy ani soubor Pražského divadla pro mládež neměl v Praze kde hrát. Scházela nejen divadelní budova, ale také všechno ostatní, například i hmotné prostředky pro uhájení holého živobytí.

Za této situace začala Míla Mellanová se svým kolektivem jezdit ven, asi tak, jako kdysi putoval po Čechách chudý divadelník Josef Kajetán Tyl. Tlouklo se to opravdu od štace ke štaci. Jezdili po Čechách i po Moravě, hráli v těch nejtěžších podmínkách, jako vlastenci kočovných společností v polovině minulého století. A zatím se psala čtyřicátá léta XX. století! — Snad atmosféru tehdejších zájezdů přiblíží vyprávění dobré přítelkyně Míly Mellanové, české herečky *Marie Švandové:*

Tak jezdila Míla Mellanová, samozřejmě já — Marie Švandová, Vlasta Brodský, Jan Kubát, Zdeněk Řehoř, Alena Kreuzmannová, Karel Richter, Marie Kalfusová, Bedřich Bobek, Stella Zázvorková, velice často s námi také jela Drahomíra Fialková a ještě další herci a herečky. Jak to vlastně tehdy asi všechno vypadalo? Špatně, přímo strašné to bylo s námi se všemi.

Ve vlacích, pokud vůbec jezdily, se v zimě pochopitelně netopilo, ve vagónech hrozná zima. Byli jsme kolikrát při

dlouhé jízdě, když jsme jeli na představení, tak zkřehlí, že jsme se vůbec ani nemohli pohnout. Pomáhali jsme si navzájem vším možným, co jsme měli s sebou: slabými dekami, jeden druhého přikrýval kabáty i všelijakým jiným oblečením, které bylo hrozně slabé a vůbec nás nezahřálo. Hráli jsme v sálech, kde se netopilo, líčili jsme se a převlékali ve všelijakých místnostech, kde třeba bylo plno harampádí, kde bylo sychravo a ve velkých zimách potom i třeba na půl palce silný led na oknech. Věřte, že na to všechno prožité jen hrozně nerada vzpomínám. To se mnohdy odpoledne hrála pohádka pro děti, večer se potom hrálo pro dospělé. V zimě sedávaly děti v chladných sálech zachumlány v kabátech, čepicích, rukavicích i rukávnících, zkrátka každý v tom, co tehdy v té bídě měl.

Všechna místa, kde jsme hráli, se podobala jedno druhému: sály i místnosti, kde se hrálo, byly všelijaké, smutné a neutěšené. A horší bývalo potom ještě také, když se třeba nesmělo vůbec v sále rozsvítit světlo, ale hrát se muselo. Tak se hrálo také při svíčkách, jako se nám to například přihodilo i v tak pěkném městě, jako byl Telč. Kdepak, nebylo to vůbec romantické, ani trochu to nebylo poetické, bylo to prostě — hrozné. Při tak zoufalém nedostatku všeho jsme ještě zakusili i nutně bídy. Lístků na potraviny bylo málo, vytloukali jsme to všelijak. Když už lístky nebyly, jedli jsme špenát nebo mrkev s bramborem; jindy brambory se zelím, nemaštěné kroupy s houbami aj. Ach, snažím se raději na všechna ta nepříjemná léta zapomenout, pustit je z hlavy. Ale jde to špatně, protože myšlenky na tehdejší dobu jsou hluboko utopeny v každém z nás a zbavit se toho nemůžeme.

Ale divadlo jsme hráli! A já věřím, že dobré.

MARTINEK 22

A. V. SUCHOVO—KOBYLIN, část první

Ostrovského dramatická tvorba vycházela v podstatě z osvícenského pojetí divadelního umění a v duchu teoretických úvah Lessingových, Diderotových i Gogolových předpokládala mravní obrodu obecenstva, proto zdůrazňovala etické působení a vyhledávala veškeré dostupné možnosti v divadelní interpretaci. V ruské dramatice existovala však ještě linie, která rozvíjela gogolovskou tradici v odlišném duchu, násobila totiž principy povídek z petrohradského prostředí a podřizovala je jinému poslání. Zařadila je do programu „hněvné negace" společenského řádu, kdy jednotlivé vady a chyby nezamýšlela vykládat jako náhodné jevy, ale hledala mezi nimi zákonité spojitosti, vzájemné vztahy a podmíněnosti. Gogolovy umělecké principy, naznačené v „Revizorovi" a „Hráčích", našly tak nové uplatnění v dramatické tvorbě A. V. Suchovo-Kobylina a M. J. Saltykova-Ščedrina, odlišně sice společensky orientované, avšak v konečném výsledku nejednou totožné.

Autor „Dramatické trilogie" nepsal pouze řadové hry, ale chtěl zveřejnit otřesné zážitky a hledal v tvorbě obtížné řešení životních situací, kdy se dostal do spárů byrokratického správního aparátu a dokonale poznal jeho utajované zákulisí. Dřívější záliba ve studiu filosofie, perfektní znalost Hegelova díla, značná sečtělost a kontakty s pařížským divadelním uměním ulehčily mu práci na první části trilogie, „Svatbě Krečinského" (1854), nevykazující obvyklé začátečnické vady a nedostatky. Naopak, komedie udivuje znalostí dramatické techniky, výtečným dialogem a efektními situacemi, poměrně plynulým spádem a schopností vyhmátnout účinné rysy v charakteristice postav. Postavení začínajícího autora, věnujícího se tvorbě výlučně ze záliby, ulehčila zřejmě volba tématu, tradiční motiv podvodného hráče, dostatečně rozpracovaný v románu A. Izmajlova „Jevgenije", v Bulgarinově románovém příběhu „Ivan Vyžigin", parodovaný v Gogolových „Hráčích"... Vlastně již osvícenská dramatická tvorba vytvořila celou galerii podobných postav (od Lukinovy komedie „Hýřil láskou napravený"). Suchovo-Kobylin vystihl však nové sociální rysy, obnažil cynickou podstatu krajně nemravného úsilí zchudlého rodového aristokrata, schopného jakéhokoliv podvodu a podlosti, jen aby si uchoval příslušné postavení a neklesl hlouběji po společenském žebříčku. Brilantní konverzace dumasovské a scribovské komedie neměla

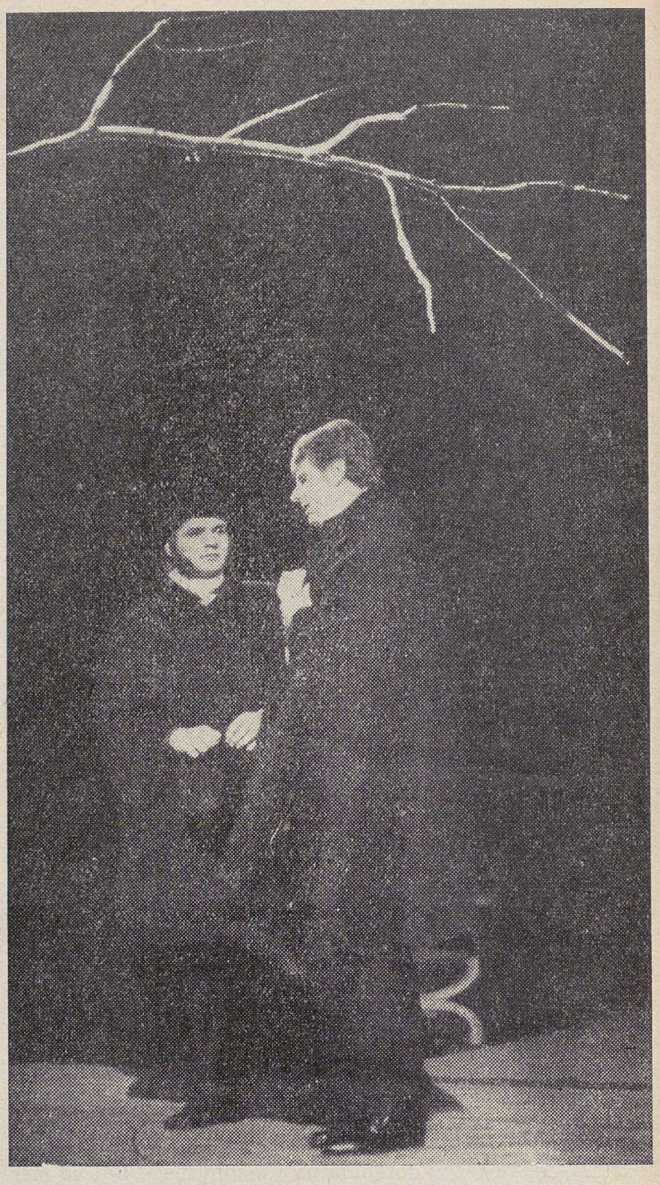

Oněgin (I. Ubry) a Lenský (S. Horský) v představení souboru z Kladna-Dubí

sice mnoho společného s mentalitou ruského venkovského statkářstva, odlehčený dialog převáděl podobnou tematiku do příliš nadnesené roviny... Suchovo-Kobylin si vypomohl obratným tahem: využil motivu honby za ženichem a rozvíjel základní dramatickou situaci, podivuhodné proměny životních osudů statkářské rodiny, která se vydala do Moskvy a neprohlédla nástrahy falešného hráče, usilujícího získat jedině, dostatečně vysoké věno. Navíc se autor mohl spolehnout na mnohé životní předlohy, postava Krečinského měla zákonité prototypy — legendárního podvodníka Krysinského a neméně obratného hráče Špajera. Konfrontace životních principů patriarchálního statkářského světa, životního stylu, založeného na činorodé práci a kontaktu s přírodou i fyzickou prací (pochopitelně „svěřenou" nevolníkům), se zjevnou amorálností buržoazních vztahů, podřízených jedině hodnotě, tj. moci peněz, měla vyznít jednoznačně ve prospěch idealizované minulosti.

Autorův scholasticky vykonstruovaný princip, podmíněný stavovskou příslušností a vlastním celoživotním úsilím, jak zmodernizovat hospodaření rodinného statku a dokázat jeho prosperitu ve všech ohledech, narušila řada okolností. Příliš drastické životní poznatky znásobily nenávist k byrokratickému světu úřednických dravců, a tak z jedné hry (končící v původních představách sebevraždou Krečinského) vyrostla dramatická trilogie, spojující díla absolutně odlišného zaměření a rozdílného žánrového pojetí.

Taťána (M. Hálková) a Chůva (I. Bůžková). Foto Pernica

„Svatba Krečinského" vyšla z principů konverzační komedie a její původní tematické rozvržení vyhlíželo značně konvenčně. Motiv zchudlého aristokrata, snažícího se vyřešit danou životní situaci pomocí výhodné ženitby, neoplýval myšlenkovou svěžestí. Ostatně již v řadě komedií A. N. Ostrovského dostával postupně sociální motivaci a vzdaloval se melodramatickému podání („Do cizích saní nesedej", „Poslední oběť" aj.). V rozporu s dobovou konvencí pojal A. V. Suchovo-Kobylin postavu zchudlého šlechtice nikoliv jako slabošský, krajně degenerovaný typ, ale jako cílevědomého, energického jedince, oplývajícího osobním půvabem, intelektuálně převyšujícího životní prostředí. Řada pozoruhodných vlastností slouží však nemorálnímu poslání: Krečinského cynické honbě za postavením, snaze množit peníze a získat kapitál jakýmkoliv způsobem. Životní postavení dočasného pomocníka a společníka, Raspljujeva, je jakýmsi tragickým předznamenáním možného a stále hrozícího pádu. Raspljujev již dospěl do stadia, kdy je zbaven jakékoliv důstojnosti a chytá se každé příležitosti, aby si opatřil sebedrobnější částku peněz. Proto je schopen zradit Krečinského, a jeho morální pád v dalších částech trilogie tvoří zcela logické články degradace (Raspljujev jako udavač, později policejní agent, který zatýká, vyslýchá a mučí . . .)

Krečinskij si zvykl žít „na vysoké noze", ještě v době studií patřil k přední společnosti a nedovede se obejít bez elegantního oblečení, bez vzrušující hry a všemožných společenských zábav a radovánek. Pluje jako dravá ryba ve stojatých vodách, známosti, pitky, důvěrný styk s představiteli nejmocnějších kruhů, plesy, souboje — značně zpustošily jeho finance. Rodový statek se vypařil, prodali přežení, stříbrné nádobí i zlaté šperky — zůstaly jen vzpomínky a dluhy . . . Krečinskij však nerezignuje, je rozhodnut využít veškerých životních poučení, aby se znovu „dostal do sedla". Proto se vynoří v salónu Muromských, získává otce i tetu, každý prostředek je mu dobrý a neštítí se podvodu s jehlicí. Důslednost jeho protivníka, neobratného Nělkina, v podstatě „ochránce ušlechtilých zájmů", vyvolá v konečném výsledku další tragédii a přivede celou rodinu do hrozného neštěstí, aby v druhé části trilogie, v „Procesu", nebyla jen ožebračena, ale mravně zneuctěna.

A. V. Suchovo-Kobylin zjevně stranil patriarchálnímu statkářskému světu, i když zvolna začínal tušit, že je určen ke zkáze a nemůže v nemilosrdném zápasu zvítězit. Muromského názory odpovídají těmto životním hlediskům, venkovský statkář nerad se vydává do Moskvy, všechno jej zde přesvědčuje o zániku idylického venkovského života (pochopitelně z hlediska statkářského majitele). Městský život jej děsí, nevychází z údivu, jaké peníze se zde neustále vyhazují. Všechno jej táhne zpět, na střešněvské statky, a toho zneužije Krečinskij, který vystupuje jako kritik městských poměrů, toužící po venkově. Jeho skutečné záměry neprohlédne ani Atujevová, teta Lidočky, okouzlená leskem velkoměstského života, ani neohrabaný Nělkin, reagující pouze citově a tušící něco v ovzduší. Postava nejvíce poplatná tradicím osvícenské mravoučné komedie, nadaná sice platonickými vlastnostmi, ale více meditující než jednající (jediný reálný čin, kdy Nělkin objeví podvod s jehlicí, má nepředvídané důsledky pro celou rodinu).

Tak spěje komická zápletka k rozuzlení, aby se v závěru „Svatby Krečinského" objevil na scéně policejní komisař jako symbol trestající spravedlnosti. Zoufalé přiznání se hlavní postavy, že to „prasklo", ani teatrální pobíhání lichváře Beka, ani ušlechtilý čin zdrcené Lidočky, doprovázený dojatými slovy („Tady je jehlice, která měla být v zástavě, vezměte si ji . . . Já jsem zapomněla . . ."), obdobně jako zoufalé přiznání Muromského („Utečem, má milá tetičko, utečem! Před ostudou se utíkál") — nenaznačují tragický obrat příštích událostí.

Z konverzační komedie vyrůstá druhá část díla, sociální komedie s vyhraněnými rysy společenské satiry. „Proces" (1861) přináší odlišnou tematiku, dřívější motivy dostávají jiné vyznění a ústřední konflikt je nemyslitelný bez složitého mechanismu byrokratických sil. Krečinskij ustupuje do pozadí, původní příběh jen zazní a podvodník Krečinskij vyhlíží ve srovnání s neúprosným světem úřednické byrokracie jako romantický kavalír. Autorovo vysvětlení, předeslané „Procesu", rozděluje všechny postavy do přesně vymezených kategorií. Venkovská idylka se střetá se silami, které mohou vést k jedinému, zbavit ji veškerých prostředků a vtáhnout do mechanismu závislostí, jež neznají jakékoliv zábrany mravní, etické aj. Byrokratický svět má v čele představené, za nimi následují síly, pak podřízení, a tento aparát vtahuje do svého soukolí „nicotnosti čili soukromé osoby".

(Pokračování)

Petr Oliva a Miriam Kantorková v inscenaci Ibsenova Peer Gynta v Divadle E. F. Buriana

průhledy

šest večerů

úterý — Vinohradské divadlo uvedlo v Praze jako první drama, které dobře známe z filmové verze: Dvanáct rozhněvaných mužů. Vinohradské hraje toto velmi napínavé a sugestivně strhující drama pod titulem Dvanáct rozhněvaných. Je to vinohradský debut režiséra J. Dalíka (předtím v Realistickém). Představení pěkné, vyvážené v jednotlivých výkonech, velmi zajímavá scéna M. Tomka. Skvělý výkon Vl. Brodského jako porotce č. 8 (ve filmu hrál H. Fonda). Zdá se mi jen, že Brodského spravedlivý člověk, který až do konce pochybuje o vině obžalovaného a nakonec přesvědčí ostatní své ukvapené či předem zaujaté kolegy porotce, že tenhle muž v podání Brodského je příliš člověčkovský. Spíš čapkovská figura. Snad i tím, že je v kulminačních scénách situován režijně do úzadí scény, ale pravděpodobně je podstata této koncepce obsažena už kdesi v herectví samotného Vl. Brodského.

středa — Tentokrát nová inscenace Semaforu. Autorem je Miloslav Šimek a večer se jmenuje Zavěste, prosím, volá Semafor. Vědomě říkám „večer", neboť stále méně můžeme mluvit o tom, že se v Semaforu hraje něco, čemu by se dalo říkat „hra". Tenhle večer je založen na vtipu, že několik známých lidí (tentokrát Horníček, Sovák, tenista Kodeš a E. Pilarová) čekají doma či někde (Pilarová dokonce v hotelu kdesi v SSSR) na telefon ze Semaforu. Diváci připraví pro tyhle lidi otázky a pan Šimek jim je zatelefonuje, baví se s nimi, improvizuje a my to v hledišti slyšíme přes reprodukci. Nápad vzniklý z rozhlasové praxe, pak vyzkoušený jinde samotným M. Šimkem, nyní tedy, za dokonalé režijní práce J. Roháče, přenesený na scénu. Mezi tím zpívá výborně Jana Rohbová a znuděně P. Bobek. Večer plyne; tu vtipně, tu něco škobrtne, ale to celkem vděčným divákům nevadí. Mně ostatně také ne. Přesto se tak rozpomínám na dějiny tohoto divadla, stále se po něm chtělo něco, co neměli na mysli tvůrci, dostávalo pohlavky a štulce, ale diváci je milovali, a bylo a je stále vyprodáno. Pak ta tragédie odchodů J. Šlitra a záhy J. Grossmanna. Ale divadlo se nevzdává, jde dál, nechce zklamat své diváky. Jenže... A tady přicházejí ke slovu kritikovy stesky. Vím, že Semafor vytvořil specifické „divadlo" písniček, ale myslím, že tak učinil do jisté míry i proto, že jeho tvůrci nikdy nebyli schopni vytvořit něco koncíznějšího. Snad na počátku Člověk z půdy nebo později Ting-Tangl, svým způsobem Dobře placená procházka. Ale nikdy se vlastně tvůrcům nepodařilo zdolat laťku syžetově komponované hry, byť specificky určené pro tuhle scénu. Nevím, jestli teď je užitečné, že se divadlo stále ještě drží jen svých vlastních autorů, obávám se totiž, že stále více rozmělňuje určitý typ, který si abych tak řekl kdysi samo vytklo před závorku...

čtvrtek — Národní divadlo nemělo tuto sezónu příliš šťastnou ruku. Nemyslím na úmysly, jde mi o výsledky. K úspěchům můžeme jistě přičítat kousavou hříčku o farizejství, klepařství a ostouzení, kterou sepsal pan Richard Brinsley Sheridan (zemřel roku 1816 v Londýně). Klasická hra se jmenuje Škola pomluv a je v Macháčkově režii mistrovsky profesionálně udělanou komedií o šarlatánství pomluv, které byly, jsou a budou metlou jakýchkoli lidských skutků. Scénograf J. Svoboda vytvořil jednoduchou, stylovou a účelně nenápadnou scénu, J. Konečná oblékla herce do stylově krásně pastelových kostýmů a ostatní dodali už herci ze sebe — Josef Kemr jako umorousaný a za nos voděný pan Teazle, Martin Růžek jako spravedlivě trpělivý bohatý strýček Sir Oliver, výborný je Rážův Josef Surface a... Mohl bych jmenovat ještě další. Je to dokonale udělaná hra, má rytmus, vtip a pádnou lehkost.

pátek — Tentokrát jsem si udělal výlet mimo Prahu. Sto kilometrů odtud se dělá dobré divadlo v Hradci Králové. Je tu trojice či čtveřice dobrých režisérů rozdílných generací a tedy i zkušeností a pohledů na divadlo (Bahník, Pecháček, Vildman, Kadeřávek). Vlastně je dost neobvyklé, že oblastní divadlo má hned čtyři režiséry a dva výtvarníky (Feuereisl, Zmrzlý). I to svědčí o jeho tvůrčí síle, která má na co navazovat, zejména pak na slavné období tvůrčích úspěchů Milana Páska. Znám všechny premiéry divadla za poslední období, mohu tedy srovnávat. Nejnovější premiéra Tylova Strakonického dudáka v režii nesmírně talentovaného M. Vildmana přináší do tylovské problematiky hodně podnětů. Je to moderní „Dudák", líbezná česká pohádka, nikoli zproblematizovaná klasika, skvěle barevné kostýmy, ne zcela domyšlená scéna a zdaleka ne vždycky dobré herecké výkony (přesněji bych měl říct, že ne vždy dobře obsazené herecké typy). Diváci se prý dělí na ty, kteří inscenaci zavrhují, snad i proto, že jim bere jakoukoli kontinuitu s předcházejícími zkušenostmi s touto hrou. Mám rád Vildmanovu scénickou fantazii, barevné vidění světa výtvarníka K. Zmrzlého, ale přiznávám, že tentokrát má hradecký Švanda dudák — kterého nehraje dobře P. Křiváček — nejednu slabinu.. Není totiž náležitě vyložen zevnitř hry, z její hloubky, je to více či méně zajímavá ambaláž zvnějšku. A přece, přál bych vám tuhle diskusní inscenaci vidět. Je zajímavější než mnohé pokliďně konvenční představení pražské!

sobota — Po dvaadvaceti letech od svého vzniku se objevuje na scéně Realistického divadla hra Vrať se, Sábinko, jejímž autorem je William

Inge. Jeho jméno není u nás neznámé — hru Piknik jsme viděli v Praze (MDP), Zastávku v Kansasu hráli v Liberci a před třemi lety měla v Realistickém divadle premiéru autorova hra Návrat do pekla. Vrať se, Sábinko je komorní hra o starším či stárnoucím opuštěném manželském páru. Nemají děti a zatoulaný pejsek Sábinka už se asi nikdy nevrátí. Doktůrek Delaney sice přestal před rokem pít, ale jednotvárný život bez lásky ho opět k pití přivede. Není to žádná sociální výpověď o zemi, spíše tísnivě smutná hra, vrhající nicméně také tesklivý pohled na svět, v němž se příběh odehrává. Svět, kde jsou lidé sami, opuštění a nejsou-li právě bohatí, mlýn tohoto světa je přemele na prach do nenávratna, aniž kdy kdo vzpomene, že tu nějací takoví lidé byli. Výborné výkony Jany Dítětové a Josefa Vinkláře vznikly ve znamenité, citlivé, jemné a křehce chápavé režii Františka Laurina. Znovu jsem si uvědomil, že jakákoli myšlenka je silná teprve tehdy, jestliže je hluboce emotivně vložena do konkrétních životů konkrétních dramatických postav.

úterý — Nejnovější inscenace Divadla E. F. Buriana, třetí inscenace nového vedení Josefa Mixy a jeho druhá režie na této scéně. Po adaptované Afinogenovově Mášence za asistence Plavců (známé hudební skupiny) připravil režisér Mixa velkou a strhující básnickou hru Henrika Ibsena Peer Gynt. Dlouho se v Praze nehrála, je to tedy — a nejen proto, že se nehrála — šťastný dramaturgický počin. V titulní roli debutuje na pražské scéně nesporně talentovaný kladenský herec Petr Oliva. Ve druhé půli hraje zkušeného a životem utlučeného Peera J. Němeček. Je to nesporně zajímavý večer, i když nikoli bez rozporů. Líbí se mi, že sáhl Josef Mixa po tomto hrdinovi, který jde, letí, žene se za svou chimérou, za vlastní utkvělou představou, i když klopýtá, ztrácí svou lásku a stárne moudrostí. Po Mášence je tato inscenace opět důkazem — v celkové koncepci — že chce dělat Mixa divadlo pro lidi mladé srdcem, kteří tak jako Peer Gynt mají sílu rvát se o své cíle, navzdory všemu a kteří mají v srdci, tak jako Peer „kus nekonečna". Gynt je básník, ale také neposedný kluk. A myšlenka, že člověk v sobě musí mít kus nekonečna, je krásná a veliká, neboť jinak zvítězí v člověku malost, smutek a zmar nad konečností věcí a činů. Nekonečno v nás je tou hnací silou, tou cestou, po níž běžíme za svými představami lidského štěstí, vymezenými prostorem našeho bytí.

Ales Fuchs

VOSKŮV RICHARD II.

Jak už je v našem ochotnickém časopisu tradicí, také v dnešním čísle otiskujeme na zadní straně obálky snímek z profesionální inscenace, tentokráte Václava Vosku v titulní roli Shakespearovy historické hry Král Richard II.

Král, který není schopen k ničemu se rozhodnout. Hned zakáže souboj Norfolka s Bolingbrokem, hned ho zase povolí — a když k němu dojde, odtrhne soupeře od sebe a pošle oba do vyhnanství. Chvilku má náladu dobrácky milostivou, až dětskou, vzápětí je z něho krutý cynik. Je nedůsledný, nesoustředěný, stále jako by za něčím spěchal. Je v něm velký kus komedianta. Je to herec své vlastní představy královského majestátu. Rád se poslouchá, jako by se vdeklamovával do každé situace. Dokonce v situaci Richardova královského pádu přistihnete Vosku, jako by při některých řečnických tirádách ukazoval požitek tohoto člověka ze sebetrýznění, z pocitu, že je nevinně pronásledován a mučen. Jistě, je to člověk inteligentní, má v sobě vášeň, fantazii — ale činu není schopen.

Inscenace režiséra Oty Ornesta staví do středu divákova zájmu vnitřní konflikt titulního hrdiny, Richardův boj se sebou samým. Když po návratu z Irska vyslechne Jobovy zvěsti o svém blížícím se politickém pádu, mluví o smrti, o andělích, kteří nastoupí místo zrádců na pomoc královskému majestátu — to už nejsou jen komediantské řečnické tirády, ale především hroucení dosavadních životních jistot, začátek hledání sebe sama. Mocenským pádem Richarda se začíná hrát o jeho lidském vzestupu, který složitým vývojem spěje přes pocity společenské vyřazenosti a základní existenciální pochybnosti k dosažení lidské pevnosti a opravdové velikosti v okamžiku smrti. Toto téma pádu a vzestupu Richarda II. mne pod vlivem strhujícího Voskova výkonu zaujalo z celého představení nejvíce.

JIŘÍ BENEŠ

LÍSTEK Z DĚJIN OCHOTNICKÉHO DIVADLA

V listopadu 1971 oslavil sté jubileum Spolek divadelních ochotníků v Praze-Braníku. Na slavnostním zasedání tehdy přednesl A. Vyplel projev o století historii branického ochotnického divadla. Přinášíme z něho alespoň malý úryvek.

REDAKCE

Podle zachované kroniky byl spolek založen pěti branickými sousedy pod heslem „Osvětou k svobodě". Jejich první schůzka se uskutečnila v soukromém bytě pana K. Zimy, který byl po několik let členem jedné divadelní společnosti. Uvědomoval přítomné se zanícením, že založení takového spolku a práce v něm jsou podmíněny jednotnou vůlí, nadšením, láskou, obětavostí, zodpovědností a překonáním obtíží. Druhou schůzi, konanou o týden později, navštívilo již 12 zájemců.

Po krátkém dohadování, ve kterém hostinci bude jeviště postaveno, byly rozdány funkce, obstarány zadání a povolení na c. k. místodržitelství, stanovy a byla uspořádána mezi přítomnými sbírka. Máme záznamy, že dělníci, úředníci a ostatní prostí občané věnovali na postavení jeviště a zakoupení kulis od 2 do 10 zlatých. Bylo vybráno 80 zlatých a dalších 30 zlatých od nepřítomných; k tomu bylo zdarma získáno veškeré dříví na postavení jeviště.

Dne 12. března 1871 byla další schůzka, na kterou se dostavilo: 12 členů zakládajících, 5 členů přispívajících a 17 členů činných. To jistě svědčí o spontánním zájmu branických občanů. Je ještě třeba se zmínit, že k datu této schůze měl spolek už na hotovosti 200 zlatých.

První představení, které se uskutečnilo 25. března 1871, byla Tylova „Paní Marjánka matka pluku". Představení samo prý bylo velmi dobře sehráno a i tu je třeba s radostí číst kroniku, kde se s vnitřním zanícením, láskou a hrdostí popisují jednotlivé scény a celá hra.

V prvním desetiletí spolek divadelních ochotníků uspořádal 82 představení, 6 plesů, 5 „deklamátorních" zábav. Mimo to ovšem se zúčastnil velké řady národních slavností, průvodů atd.

V dalších letech se hrálo v průměru asi 7—10, někdy ovšem 15—20 představení ročně. Znamená to tedy, že první čtvrtstoletí se odehrálo na 300 představení. Toto je výpočet celkem nezáživný.

Atraktivní, dá-li se tohoto slova použít, jsou ovšem zápisy v kronice, komentující nejen divadelní představení, ale zabývající se ostatními akcemi, které byly v tom kterém roce konány. Ve výroční zprávě z r. 1885 se píše:

„Kdybyste sebedokonaleji dosáhli úkol sobě vytknutý, jen pramalou měrou prospějete drahé vlasti a milému národu svému. Všemi možnými cestami máme šířiti vzdělání nebo

podporovati podobné snahy jiných, napomáhati k zmohutnění obětavosti i k šíření zdravých zásad i názorů, zvýšiti úctu ke všemu dobrému, krásnému i pravdivému."

Dnešní generace si těžko může představit ty doby. Je však si je dobře připomínat, protože nikdy před tím nebylo u nás tolik dobré vůle prospět národnímu celku, nikdy tolik nadšení a obětavosti. Naše pýcha, Národní divadlo, bylo postaveno ze sbírek mezi lidem, svými krejcárky přispívali i ti nejchudobnější. Nikdy nebylo pořízeno tolik knihoven, konáno tolik národních slavností. A tak ani náš Braník právě díky Spolku divadelních ochotníků nezůstal pozadu. Z těch 80 zlatých, jež mezi sebou vybralo 13 uvědomělých občanů, vznikl spolek, který po sto let se svědomitě staral o povznesení kulturní úrovně.

A my, vzpomínajíce dnes na ty skrovné začátky branických ochotníků, nemůžeme než si vzít vzor z jejich obětavosti, vytrvalosti a nadšení, neboť i dnes jako tenkrát platí, že jen z nezištné práce a nadšení pro věci obecné se rodí prospěch a trochu štěstí pro každou obec, čtvrť, město a s nimi pro celý národ.

JEDNA MORAVSKÁ PŘEHLÍDKA

Deset předchozích ročníků okresní divadelní přehlídky na Novojičínsku bylo absolvováno v Libhošti. V minulém roce byla soutěž přenesena do Veřovic, kde byl letos zahájen další, již XII. ročník. Byl úspěšný dík dobré péči organizátorů, vůlí a snahou všech účinkujících po angažovaném divadle, a v rozhodující míře i velkým zájmem domácího obecenstva, které po všechny večery věrně zaplňovalo divadelní sál.

V přehlídce se sešlo několik zajímavých titulů, které vcelku přinesly dobrý průměr interpretační s menšími výchylkami nahoru nebo dolů.

Ze zlatého fondu českého vesnického dramatu si vybral šťastně soubor OB v Trnávce, který se v úvodním večeru představil inscenací Její pastorkyně Gabriely Preissové. Štramberští ze ZK Kotouč se zase s chutí pustili do hudební komedie, a s dobrou kapelou a neméně dobrými zpěváky nastudovali Dvořákových a Petrových Sto dukátů za Juana. Následovala Jiráskova M. D. Rettigová, jemně a poeticky viděná, která posunula měřítko přehlídky hodně vysoko (frenštátský soubor DAR Klubu pracujících). Pozoruhodná byla volba souboru SČDO z OB Lubina, která umožnila divákovi poznat španělského básníka a autora silných konfliktních dramat Federica Garciu Lorcu také v jiné, rozmarnější poloze — v jeho frašce Čarokrásná ševcová. Rovněž divadelní soubor Jednoty Trojanovice měl šťastnou ruku při výběru hry ukrajinského básníka Ivana Franka; jeho Ukradené štěstí zaujalo svorně diváky i hodnotící komisi a úspěšně uzavřelo přehlídkové večery. — Jak vidno z výčtu titulů, soutěžící soubory v měřítku jednoho okresu tady projevily značnou vůli po dobré, hodnotné, ideově prospěšné, ale i z hlediska souborů účelné dramaturgii; tam, kde místní amatérské síly ještě nestačí plněji obsáhnout charaktery a vyklenout dramatický oblouk, nespadá to na vrub dramaturgického výběru. Ten svým příklonem k světu lidových postav, důvěrně známému vesnickému prostředí atd., byl naopak svou neodtažitostí dobrým prubířským kamenem v hledání životné divadelní pravdy.

M. Tabáčková — Anna v Ukradeném štěstí (Trojanovice)

Abychom příliš nevybočili z rozsahu a záměru tohoto článku, který má být spíše zprávou než rozborem, zastavme se alespoň u dvou představení, která udávala tón letošní soutěži. Byla to M. D. Rettigová Frenštátských a trojanovické Ukradené štěstí. Jiráskova úsměvná litomyšlská vlastenka paní Dobromila šokuje poněmčelou smetánku starobylého města svým národním a sociálním cítěním. Konflikt je tu více duchovní než dějový. Doba osvícenců typu F. L. Heka byla pro český živel víc než závažná; a přece tento obrázek působí nepříliš dramaticky, ba spíše idylicky. Přesto (nebo právě proto?) zaznamenalo představení nesporný úspěch z tvůrčího hlediska i divácky. Režisér se důsledně drží všeho, co mu dovoluje rozvíjet poetické tkanivo prostinkého příběhu, a s lyrickým, až romantickým zahleděním do minulého století vede jemně svoje postavy. Tlumenost tohoto vidění přivádí inscenaci k určité stejnosti tempové a zmírnění konfliktních vztahů. Nicméně je režie vedena zkušenou rukou a v práci se značně vyrovnaným souborem tvoří množství dobře viděných, věrohodných a propracovaných charakterů. Představitelka titulní role hraje svou gastronomickou vlastenku uměřeně a vkusně, s trochu přehnanou úctou k postavě, což jí poněkud brání oprostit se výrazově od vnějšku. Velmi ústrojná práce s hudebními vstupy doplňuje obraz pěkného představení, kde se sešel schopný režisér s dobrými herci, takže celek aspiruje na další pokroky.

Ukradené štěstí bylo uvedeno souborem, který nebyl nijak favorizován; tím překvapivěji zapůsobilo představení, plné smyslu pro atmosféru, pro psychologické zázemí obtížných postav, pro kresbu prostředí; celek pak podmaňoval dobře nalézanou syrovostí vztahů a nekašírovanou reálností lidských typů. Zda je to zásluha převážně talentovaných předpokladů v hereckém souboru, či zda jde v některém případě o dobře vedeného naturščika, lze z jedné inscenace těžko posoudit; to však nic nemění na skutečnosti, že obtížná faktura Frankova tragického příběhu, ale i jeho tesknà básnivá nota zazněly se značnou silou. Také doprovodné složky zasluhují uznání (např. čistě intonující ženský sbor a capella z 1. dějství). Správně myšlenkově rozvržené představení poněkud rozpačitě přešlapuje v závěru, kdy dochází k tragickému naplnění, ale to bude spolu s dílčími náměty hodnotící komise jistě předmětem další práce.

Pohár přehlídky si odnáší divadelní soubor Jednoty Trojanovice (Ukradené štěstí — režie M. Tabáčková a A. Pavelcová), hned za ním se umístil soubor DAR Klubu pracujících z Frenštátu p. R. (M. D. Rettigová — režie O. Kurfirst). Třetí místo se porota rozhodla neudělit. — Cenu za režii získal O. Kurfirst, cenu za výpravu dostali: kolektiv ZK Kotouč Štramberk (Sto dukátů za Juana) a J. Socha—J. Matula z divadelního souboru SČDO Lubina (Čarokrásná ševcová). Za ženský herecký výkon v roli Anny ve hře Ukradené štěstí byla odměněna M. Tabáčková, cenu za mužský herecký výkon přiřkla porota netradičně J. Novobilskému za práci na epizodní roli Almužníka (Sto dukátů za Juana).

Tolik in margine jedné moravské přehlídky. Byla poučná v mnoha směrech, protože dala nahlédnout do současného stavu amatérského snažení na jednom okrese.

VRATISLAV SPILKA

Ochotníci contra metodici
metodici versus ochotníci

Toto téma se objevuje velice často na různých aktivech jedné či druhé strany, spojeno s nářkem jedné strany na druhou, přesvědčováním o neschopnosti a nekvalifikovanosti atd. Nám však nejde o to řešit tento spor, často připomínající válku žab a myší, ale ukázat na současné problémy tohoto vztahu, jako určené kvality v práci zájmové umělecké činnosti.

Co je tzv. metodik? Nemám na mysli termín ještě donedávna uváděný v seznamech pracovního zařazení osvětových zařízení. Dnes se již totiž říká odborný pracovník. Bezesporu do kategorie metodiků patří pracovníci kulturních středisek a ostatních kulturních zařízení, pečující organizátorsky i odborně o sféru amatérského divadla, patří sem však i každý umělecký pracovník, který se soustavně věnuje odborné pomoci ochotnickým souborům, a patří sem i ten ochotník, který jako člen oborové sekce pravidelně navštěvuje ostatní soubory, pomáhá jim a pracuje v porotách. Podíváme-li se na věc takto, vidíme, že zde nejde o stavovské dělení, ale o určitou soustavu poznatků, zkušeností a pedagogicko-psychologických postupů (s důrazem na slovo psychologických), které lze shrnout pod pojmem metodika určitého typu práce. A přes všechny názory, že divadlo je jedno, platí v něm jedny zákony a postupy a nic jiného, nutno stále dokazovat, že v amatérském divadle tomu tak zcela není, že jsou zde další specifika. Protože jinak by stačilo věnovat určitou část peněz na profesionální režijní či scénografickou pomoc vždy do jednoho souboru v kraji a musili bychom mít Jiráskovy Hronovy na stejné rovině jako přehlídky oblastních divadel. Při tom těch ochotnických inscenačních proher, režírovaných profesionály, jsme na různých místech viděli až moc.

Co je ochotník? Člověk, který miluje divadlo, kterému se divadlo stalo životním zájmem, naplněním volného času. Je to tvor velice různorodý, označovaný často svou rodinou i okolím jako člověk bláznivý. Patří k tomu projevy jako odjet z rodinné dovolené na Jiráskův Hronov, přinést cenné sloupkové hodiny po babičce do inscenace Dámy s kaméliemi, donutit ženu přešívat nepadnoucí kostým, chodit pozdě spát a ráno brzo vstávat, nechat

Bílá paní a ti druzí. Inscenace jubilujícího olomouckého studia z roku 1967

Chlapec Kvedori. Inscenace olomouckého Studia z r. 1969

si vynadat od poroty a při tom přemýšlet o další inscenaci. To je společné všem. Rozdílné jsou tu otázky estetického vkusu, věkové přehrady, míra vzdělání i nakonec míra talentu a rozhodující je prostředí, kde se tato činnost odehrává. Máme velmi vyspělé ochotníky, hluboce znalé divadla, jeho teorie i dějin, kteří by mohli za mnohého profesionálního herce jít v tomto směru skládat zkoušku na AMU. Přesto jsou jejich herecké výkony nebo režie slabé a často bez fantazie. Znám člověka, který dokáže v ODPM naučit děti výborně mluvit, zapálit je pro divadlo a při tom neumí zaranžovat jednoduchou situaci. Jsou ochotníci, kteří horují celý život pro dvě tři hry a nepoznají, že jde o hry špatné nebo neúměrné silám souboru i prostředí, v kterém pracují. Společná všem ochotníkům je touha, aby jim divadlo bylo poučením i zábavou. Jakmile tomu tak přestane být, stane se namáhavou profesionální prací v amatérských podmínkách, zájem vychladne a zmizí. Již tato různorodá odpověď na otázku co je ochotník, mluví o specifice oboru, kde názor, že divadlo je jen jedno, platí podmíněně.

Dávný problém dramaturgie. Jako profesionální pracovník sféry kulturní práce si člověk oddechne, když zjistí, že ten či onen soubor zařadil hru vhodnou k Měsíci přátelství, k tomu či onomu výročí, závažnou současnou hru atd. Je samozřejmé, že podpora takovéto dramaturgie je plně na místě a je v souladu s kulturní politikou strany a státu. Nelze však čekat, až soubor zařadí, nebo jen, že některé soubory zařadí. Otázka dramaturgie není věcí jen mechanického zařazování titulů, jak se to někdy kolem roku 1960 dělávalo. Amatérské soubory pracují v různých prostředích a v nich tvoří. K nim je váže jejich dramaturgická odpovědnost. V nich se také naplňuje jejich společenské poslání. Nejde tedy o mechanické vyplňování titulů podle nějaké ročenky či směrnice. Zůstává ovšem faktem, že v tomto směru je důvod, proč být s řadou ochotnických souborů nespokojen. Základním metodickým problémem je naučit režiséry souborů, kteří většinou zásadně ovlivňují dramaturgii, pochopit divadelně kompoziční hodnoty textu (to není totiž ani líbivost tématu a příběhu), poznat nároky dialogu, situací, žánru. Pochopit dané téma a myšlenku hry vzhledem k prostředí, kde soubor pracuje. To jest jeho společenskou funkci. A tady jsou rozdíly mezi soubory. Loňského roku byl zamořen Východočeský kraj Hennequinovou Lhářkou, zvláště na vesnici. Hrou, kterou málo zkušený soubor nikdy dobře nesehraje. Příčina: soubory vidí především profesionální inscenaci a pak hned objednají text a již ho nečtou z té divadelní stránky. A naštěstí je tady. Oslavil jsem jeden z velkých osobních úspěchů v jednom vesnickém souboru. Herečka mi najednou při zkouškách na hru s historickým námětem, ale literárně a dramaticky dost plytkou, řekla: „Ta hra má mizerný dialog, tady se nedá moc hrát. Jsem z toho celá upovídaná." Úspěch vidím v tom, že si najednou začne amatérský herec ve vesnickém souboru uvědomovat kvality dramatika vzhledem k své práci. Tento názor však vznikl po letité spolupráci se souborem. Co soubory vyplýtvaly sil na nejrůznější bulváry — Velkou zlou myš (ještě teď mne straší po dvanácterém zhlédnutí), Někdo zvoní atd. Při tom při potřebě si zahrát konverzačku a dobrou komedii přehlížejí soubory např. Františka Langra, v uvádění historických her Františka Kožíka. To jsou jen náhodné příklady. To, že se nehraje Fredro, Zapolská (např. Žabička pro soubor s převahou ženského členstva), Caragiale, Eftimiu atd. je velká škoda. Před mnoha a mnoha lety je ochotnické divadlo hrálo a vědělo asi proč. Je vždycky ve vesnických podmínkách nutná estetická hranice dramaturgie, pod kterou nelze jít, protože pak lze právem napsat, že amatér-

Sůl nad zlato 190
Svatba Krečinského 156

Ševci z Nummi 291
Škola pomluv 338
Švédská zápalka 257

Tanec nad pláčem 189
Talár v městečku 295
Tartuffe 111
Telegram 328
Těžká Barbora 184
Tlustý anděl z Rouenu 107
Tom Sawyer od řeky Mississipi 216
Truchlící pozůstalí 120
Třeštění ve dvou 285
Třetí přání 8
Třetí zvonění 163
Tři bílé šípy 210
Tři medvíďata 193
Tři mušketýři aneb Garda oslovské výsosti 206
Turcaret 88
Tvrdohlavá žena aneb zamilovaný školní mládenec 165

Úklady a láska 150
Ukradené štěstí 267
Ulička odvahy 103
Úsměvy a kordy 174
Uzel 124

Vajíčko 307
Valašský Betlém 191
Věc Makropulos 18
Večer třikrálový nebo Cokoli chcete 144
Věčně mladá historie 272
Vějíř 37
Velké ryby 235
Venku přede dveřmi 241
Věra Lukášová 239
Veselé paničky windsorské 145
Veselohra na mostě 74
Vesnický fotograf 292
Vojcek 244
Vojín královny Madagaskaru 355
Vojnarka 61
Volpone neboli Lišák 67

Xantipa 325

Záhada s M 222
Zahradní slavnost 48
Zakázané ovoce 256
Základy na písku 282
Zalamejský sudí 10
Za pět minut bude půlnoc 343
Zapomenutá studánka 194
Zázračné divadlo 12
Zdravý nemocný 112
Ze života hmyzu 17
Zkoušky čerta Belínka 195
Zkrocení zlého muže 7
Zlatovláska 199
Zlatý kočár 303
Zlý jelen 76
Zmoudření ševce Fanfrnocha 192
Zpívající Benátky 39
Ztracený dopis 248
Zvíkovský rarášek 155
Zvonek, bible a svíčka 359

Žabička 372
Ženichové 100
Ženitba 35
Ženský boj 75
Ženský zákon 45
Ženy na Niskavuori 370
Živnost paní Warrenové 149
Život Josefa 331

Pisatelé charakteristik používali těchto značek:

A	Adamová Jaroslava
dr	Drobná Jarmila
e	Etzler Miroslav
fl	Flíček Jiří
zk, Ko	Kokta Zdeněk
kr	Kratochvíl Karel
r	Rak Jan
Šd	Šedá Věra
š	Šindelář Jaroslav

REJSTŘÍK NÁZVŮ HER

Andorra 269
Antigona (Anouilh) 233
Antigona (Sofokles) 151
Alcestin návrat 346
Autodafé 367

Babička 118
Bajaja 214
Balada od kolotočů 314
Balada o smutné kavárně 230
Bankovní jubileum 22
Bezejmenná hvězda 337
Bílá nemoc 19
Bílé noci 260
Bílý bison 212
Bláhový čas 330
Blázen Tantris 274
Blázinec v prvním poschodí 158
Bludiště 341
Bobří kožich 47
Brána slunce 211
Brigadýr 266
Broučci 68

Cid 253
C. k. polní maršálek 300
Cílová kamera 356
Cínový vojáček 203

Čarokrásná ševcová 97
Čáry máry fuk 200
Čertovo kvítko 146
Čertovy zlaté vlasy 221
Červen 160
Červnové loučení 358
Čí je to dítě 310
Čokoládový hrdina 147

Dalskabáty 27
Dáma není k pálení 270
Dáma s kameliemi 29
Dáma skřítek 11
Dámy a husaři 32
Dceruška 333
Deburau 293
Deset malých černoušků 56
Dětský rok na vsi 224
Divadelní hříčky (Prévert) 329
Diplom 125
Divoká kachna 60
Divotvorný klobouk 71
Dobrodruzi 9
Dobrou noc, Patricie! 258
Doktor Faust (Calábek) 245
Doktor Faustus (Marlowe) 106
Domov loutek 59
Don Gil, modrý kavalír 313
Dr 121
Drak 351
Dundo Maroje 26
Dům Bernardy Albové 98
Dům na zbourání 366
Dvaasedmdesátka 86
Dvacet sedm vagónů bavlny 368
Dvanáct 91
Dvě Maričky 218
Dvojhlavý orel 250

Ekvinokce 360
Emilia Galotti 89
Evženie Grandetová 3
Evžen Oněgin 139

Farma pod jilmy 321
Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka 168
Figarova svatba 6
Figarův rozvod 52
Filip II. 181
Filosofská historie 66
Filumena Marturano 25
Formio 173
Fraška o kádi 268
Fyzikové 262

Gazdina roba 132
Geľo Sebechlebský 280

Hadrián z Římsů 72
Helenka je ráda aneb Slaměný klobouk 182
Hledač světla 286
Hodina Antigony 281
Host 2
Hra lásky a náhody 105
Hra na zámku 315
Hra o lásce a smrti 332
Hrátky s čertem 26
Hrst ohně 317
Husa na provázku 306
Husaři 242

Charleyova teta 175
Chci zpátky školné 288
Chuť medu 259
Chytrá vdova 38

Ideální manžel 186
I chytrák se spálí 122
Inkognito 324
Inspektor se vrací 134
Inzerát 335

Jacobowský a plukovník 364
Jak je důležité mít filipa 187
Jako hrozen v parném slunci 273
Jakož i my odpouštíme 261
Jak květinky přezimovaly 225
Jak pan Lábriš hledal klid 254
Jak přišla basa do nebe 80
Jak se stal Rumcajs loupežníkem 205
Jan Hus 171
Janošík 101
Jedenácté přikázání 159
Jedničky má papoušek 208
Jednou ranou tři sta zabil 226
Její pastorkyňa 133
Jeppe z kopečku aneb Proměněný sedlák 51
Jezero Ukereve 176
Jíra Danda aneb Chudák manžel 108
Jiříkovo vidění 166
Jitřní paní 249
Jízdní hlídka 85
Josefina 177
Jožko Púčik a jeho kariéra 152

Kamenný host 138
Kára 357
Karel 115
Kašpárek, Honza a zakletá princezna 197
Kašpárek a Šmidra v Černém hradu 219
Kašpárkovy vánoce 198
Každý má svou pravdu 126
Každý něco pro vlast 90
Když réva znova kvete 240
Koketka 334
Kolébka 62
Komedie česká o bohatci a Lazarovi 298
Komedie nová o vdově 299
Komedie o Anežce 94
Komedie o hvězdě 96
Komedie o manželích 237
Komedie o strašidle 131
Kouzelná lampa Aladinova 204
Kouzelné křeslo 290
Kouzlo domova 309
Král 3333 213
Krvavá svatba 99
Krvavý soud aneb Kutnohorští havíři 172
Krysař 263
Kryšpín soupeřem svého pána 87
Křišťálová noc 54
Kubula a Kuba Kubikula 178
Kvočna 79

Lakomec 109
Láska 287
Láska za lásku 252
Lásky hra osudná 14
Lazebník sevillský 5
Legenda o lásce 49
Legenda o velkém inkvizitorovi 232
Lekce 284
Lesní panna 167
Léto 161
Lhář 40
Lidský hlas 251
Liliomfi 348
Lilofee 276
Lišák Pedro 13
Lišák Pseudolus 130
Ličtičky 277
Lotras Buriburda 223
Loupežník 16
Lucerna 64
Lysistrata 1

Majitelé klíčů 81
Malajský šíp 123
Maminčin mazánek 265
Mandragora 104
Manon Lescaut 129
Manžel Trumbera 289
Marnotratník 135
Marnotratný syn 137
Maryša 117
Masopustní hry (Sachs) 141
Mastičkář 308
Maškaráda 93
Matka (Barč—Ivan) 236
Matka (Čapek) 20
Medvěd 21
Medvěd a víla 201
Medvěd Fuňa 217
Měsíc nad řekou 162
Měsíc v anténách 209
Měšťáci 43
Mezi dvěma bouřkami 102
Mikrokomedie (Cami) 246
Milenci z kiosku 320
Ministr a jeho dítě 301
Mirandolina 41
Mistr Petr Pleticha 312
Mlynář a jeho dítě 136
Monika 311
Morálka paní Dulské 371 114 115
Naděje 278
Na dně 42
Naše městečko 365
Naši furianti 153
Na širém moři 116
Neapol, město miliónů 24
Nebe na zemi 183
Neohrožený Mikeš 227
Nevděk světem vládne aneb Pan Perrichon na cestách 92
Nevěsta 50
Než kohout zazpívá 243
Noc na Karlštejně 185
Nosorožec 283

Obchodník s deštěm 316
Obrácení Ferdyše Pištory 84
Od noci k ránu 302
Okénko 339
Oldřich a Božena 55
Omluvte poruchu 347
O myších a lidech 344
Ondřej a drak 31
Opalu má každý rád 326
Opory společnosti 58
O sedmi, kteří nemohli být pověšeni 362
O Slunečníku, Měsíčníku a Větrníku 196
Osm jarmarečních frašek 327
Osudy dobrého vojáka Švejka 46
Otec (Jirásek) 63
Otec (Strindberg) 345
Ovčí pramen 179

Palackého třída č. 27 349
Paličova dcera 170
Paní Marjánka, matka pluku 169
Paní mincmistrová 154
Paní ministrová 119
Páni Glembayové 294
Pan Johanes 65
Pařížanka 238
Pasáček vepřů 220
Past na myši 57
Periferie 83
Pět večerů 361
Písnička pro princeznu 207
Pletichári 323
Počestný dům 304
Podivné příhody pana Pimpipána 215
Podivné odpoledne Dr Zvonka Burkeho 342
Pohoršení v dolině svatofloriánské 247
Pomník 231
Popelka 202
Posel 30
Poslední muž 157
Postel s nebesy 275
Pražský žid 77
Princezna Pampeliška 82
Princezna se zlatou hvězdou na čele 228
Princezna Turandot 44
Probuzení jara 363
Prodaná láska 319
Profesor Mamlock 369
První den svobody 296
Půlnoční mše 69
Půlnoční vítr 354
Pygmalion 148

Revoluční trilogie 264
Revizor 34
Rohovín Čtverrohý 73
Romance ve třech 234
Romantikové 140
Rozmarný duch 255
Rozbitý džbán 70
R.U.R. 15

Sedm interludií (Kocmánek) 297
Sedlák svým pánem 180
Sen noci svatojanské 143
Sestřenice Běta 4
Sganarelle čili Domnělý paroháč 114
Sicilská komedie 127
Schovanka 322
Schovávaná na schodech 128
Skapinova šibalství 110
Sklenice vody 142
Skřivan a smršť 78
Slovanské nebe 353
Sluha dvou pánů 36
Směšné preciózky 113
Sněhurka, zvířátka a sedm mužíčků 53
Soudný den 350
Soupeři 33
Soused 318
Spoluviníci 271
Stará historie 188
Starosta 279
Stenotypisté 340
Stilmondský starosta 305
Stín 352
Strakonický dudák 164
Strýček Váňa 23
Stříbrná studánka 229

ské divadlo působí protispolečensky a cize.

Jsou soubory vyspělejší, v lepších podmínkách, a ty se právě pro ty podmínky nemohou divit, že je-li jejich přínos pouze ta Lhářka, že to je málo. To tedy — myslím si oprávněně — je jeden z úkolů pro ty, shrnuté pod názvem metodici.

Nač je nám tzv. metodická pomoc? Ochotníci odseděli již mnoho únavných aktivů o dramaturgii i o jejím společenském poslání. Projeli mnoha školeními. To není zlehčení důležité formy, ale pohled na její stále stejný a často všeobecný obsah. Když pak přijde k věci, řeknou právem ochotníci, přijede se někdo podívat na zkoušku, případně přijede porota, ať dobrá či špatná, ale přijede nakonec. A to je všechno. Soubory mají pravdu v tom, že nepotřebují připodotýkatelů a lidí kolem. Spolupráce s nimi musí být konkrétní a hlavně systematická. Jako každá výchova. Ideální stav bude, až odpadne ono rychlé vatování představení před přehlídkou. Kraj nemá co dobrého poslat. Tak odborníku, honem! A pak to již jde: tato scéna hercům nevychází, zahrajou ji zády, milostná scéna vypadá hrozně, tak honem s dívkou na kanape a milenec bude klečet, babičku strčíme za kamna, neví, co dělat s rukama... Tak se to často dělá. Když jsem zběžně charakterizoval ochotníka, zejména režiséra, uvedl jsem příklad člověka, který je výborný organizátor, dovede mladé podchytit, dát jim dobrou hlasovou výchovu a neumí zrežírovat. Konkrétnost pomoci v tomto případě bude v přípravě režijní knihy, vhodného půdorysu, v pomoci při aranžovacích zkouškách. To není hanba, když profesionál vytvoří souboru aranžmá některých situací a motivace jednání postav. Učí se soubor i režisér. Jinde je problém pohnout herci k další kvalitě, k prohloubení postavy a jejím zniternění. To není hanba přiznat, že to jako režisér neumím a společně s profesionálem to při dvou či třech inscenacích objevíme, jak na určitého herce jít. V tomto směru se musí ubírat pojem metodika, ať ji už provádí kdokoli.

Výsledek je v poločase 0:0. Tak se dá charakterizovat současný stav, aniž by se bagatelizovalo to, co bylo dobrého v tomto smyslu uděláno. Kulturní zařízení často hodnotí mechanicky jen činnost jako takovou a ochotníci zase vidí v odborné pomoci jakési vnější zasahování, šikany a dozor. Okresní kulturní střediska vědí o souborech často až jen z přihlášky do soutěže a z pozvánky na premiéru. Ochotníci někdy volají o pomoc týden před premiérou a tomu, kdo přijede, pak nezbývá již nic jiného, než strčit babičku za kamna, protože, aby věděla, co s rukama, je záležitost rozboru postavy a jejího jednání, aranžovacích zkoušek a práce s hercem v počátcích inscenace.

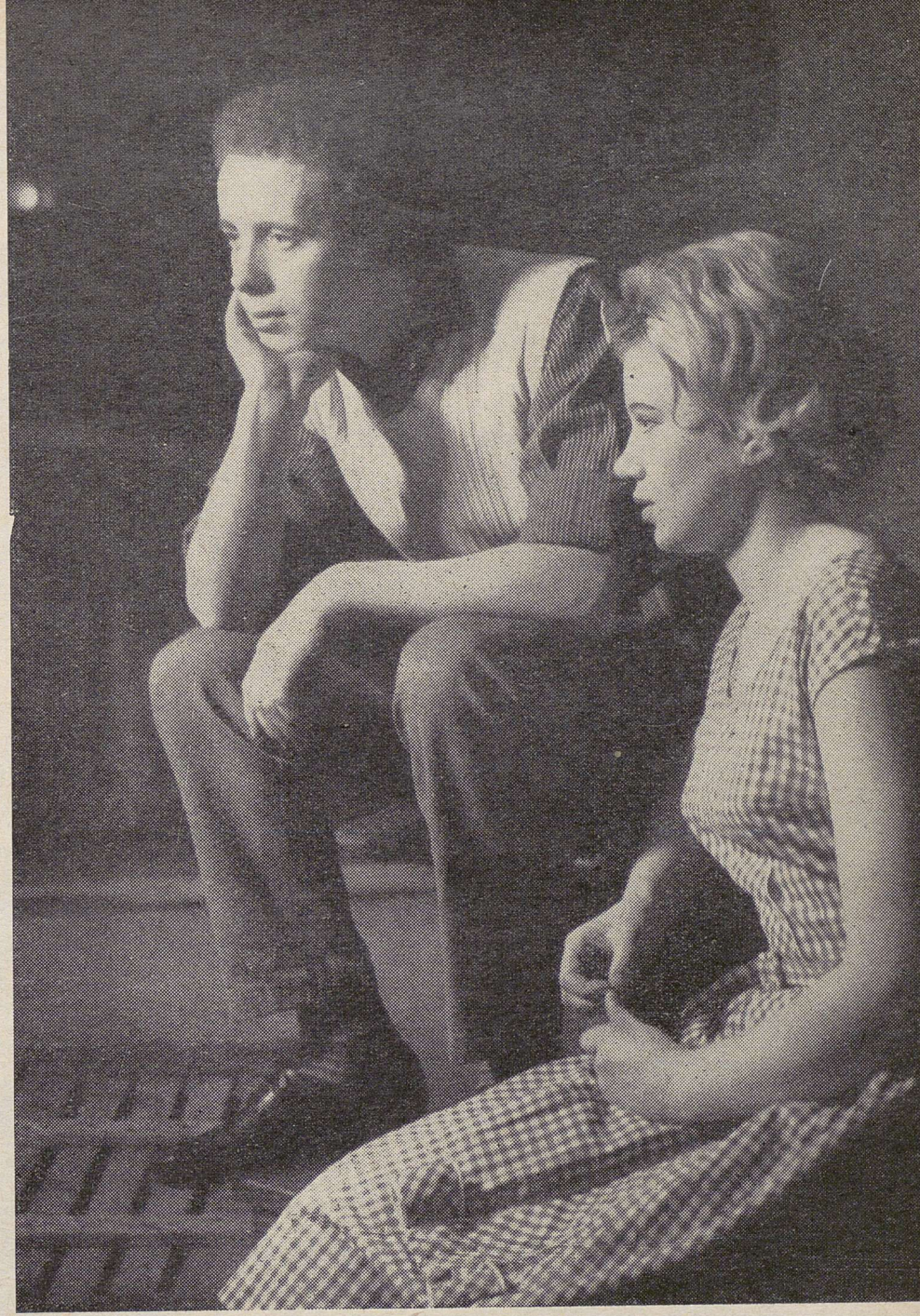

Kamarád Kolka. Inscenace olomouckého Studia z r. 1963

Rád bych se jednou osobně setkal s těmi profesionály, ochotníky z oborových sekcí a odbornými pracovníky KKS a OKS, kteří léta se soubory pracují, znají různé typy souborů a mají své zkušenosti. Neměl by to být stočlenný aktiv s projevy. Stačilo by sezení dvaceti lidí, kteří by měli na papírku napsáno: jak naučit režiséra číst text hry, jak si uvědomit pro koho hrajeme, jak zajímavě udělat čtenou zkoušku, jak učit režiséra pracovat s půdorysem, jak učit herce se smát či křičet na jevišti, jak postupně probouzet fantazii ve zkouškách hry a ne o tom jen přednášet, jak někomu něco vytknout, jak naučit výtvarníka zkratku ve vyjádření, jak..., a k tomu j a k by říkali své zkušenosti a přeli se. Totéž by měli o nich udělat ti, s kterými pracují — ochotníci. Možná, že by se dohodli společně na nějakém postupu, který by jednou vyústil v nerozsáhlou publikaci s názvem Metodika odborné spolupráce s amatérským divadlem.

PETR PRŮŠA

Zuzana Vojířová (Jana Marková) a Vojtek (M. Uhlíř) z jubilejní inscenace pražského Bozděcha

BOZDĚCH JUBILUJE

V sále strašnického divadla Solidarita se uskutečnila na sklonku března premiéra kdysi slavného pražského souboru Bozděch – Borova Zuzana Vojířová. Konala se při slavnostní příležitosti 80. výročí založení tohoto souboru. Známou hru o životě posledního Rožmberka režíroval Mirek Kučera, titulní roli hrála Jana Marková, Petra Voka Luboš Stach. Velice náročný úkol zvládl celý kolektiv velmi dobře, zvláště pátý obraz – Vokova smrt byl znamenitý. Vedle zmíněných představitelů hlavních rolí bych rád pochválil zejména Slávku Povolnou v roli Kateřiny z Ludenic a Otu Bachuru v roli archiváře Březana.

Kdysi velice bohatá činnost tohoto tradičního souboru nebyla zničena ani nuceným přesídlením z domovského vršovického Jiráskova divadla. I v novém působišti má soubor na repertoáru představení pro děti (Pták Ohnivák a liška Ryška měl premiéru v březnu, studuje se Hrubínova Kráska a zvíře). Chuť do divadelní práce byla větší než rozčarování ze ztráty domácího jeviště.

TEXT A FOTO PAVEL ŠTOLL

ZDENĚK ULRYCH – 400

A dodejme hned, že číslice znamená počet odehraných představení a že se jedná o člena divadelního souboru „Hálek" z Nymburka. Což sice čtenářské obci našeho časopisu mnoho neříká, ale přesto se domnívám, že je možné napsat i několik málo slov o obecném významu prostého faktu, že někde kdesi hraje ochotník, který má za sebou čtyři sta vystoupení, ledva minul čtyřicáté narozeniny. Vím, milý čtenáři, že i u vás v souboru se najdou tací, kteří dosáhli podobné okrouhlé číslice, ne-li vyšší, a nepíšeme o nich. Leč přesto, neboť početná ochotnická rodina v posledních letech se příliš nerozmnožila, spíš naopak, by bylo možné si říci: „Jeden za všechny, všichni za jednoho." Ochotnická činnost je jakousi domobranou na tisíckráte převláčeném poli kultury, neskládajíc slib věrnosti, či přísahu do rukou režisérů, někdy, pravda, se zbraní značně otupenou, jindy zas s netušenou schopností regenerace vlastních týlových záloh. A když na tomto poli potkáte zkušeného válečníka ze „staré gardy", maně se vám objeví genialita Napoleonova, který právě na tuto gardu nejvíce spoléhal.

Spolu s vámi chci teď potkat Zdeňka Ulrycha, dnes představitele chlapských rolí. Nemohu mu sice odevzdat žádné vyznamenání, ani řád za věrnost, ale rád mu stisknu ruku i za ty, kteří opomněli.

Dvacet čtyři let v jednom souboru, to máme... cca 17 vystoupení průměrně za rok. Začínal v roce 1948 v pohádce. Pak vzal účast v 65 různých titulech. Vyberme ty typické a zjistíme, jak je kmenový repertoár ochotnických souborů podobný. Jedna třetina současných her, dvě třetiny klasiky. Jmenujme alespoň: Pampeliška, Babička, Stará historie, Sněhová královna, Cyrano z Bergeracu, Vojnarka, Výnosné místo, Tartuffe, Sluha dvou pánů, Pěst na oko, Strakonický dudák, Bezvýznamná žena, Filumena Marturano, Stromy umírají vstoje, Golem, Půlnoční mše, Třetí přání, Příliš štědrý večer, Král 3333, Kdo se bojí Virginie Woolfové (Hronov), Tramvaj do stanice touha, Fuente Ovejuna, Maškaráda, Naši furianti (Hronov) atd. Hrál s J. Bejvlem,

Zdeněk Ulrych v titulní roli Pavlíčkovy hry Údajně šťastný Edy

Arbenin v Lermontovově Maškarádě

J. Smejkalovou, J. Bekem, R. Deylem ml. Nejdéle spolupracoval s J. Paulů, nejraději hrál pod režií Jaroslava Tuzara, s D. Polzovou, M. Kubáčkovou, L. Kaňkovou, s výtvarníky K. Turkovou, ing. Milotou, Jar. Kolářovou.

Věru, bylo těch nej- tolik, že mi vystydlo kafe, a ani jsem si nestačil v hlavě srovnat, co všechno ta záplava informací představuje za práci!

„Za divadlo vděčím manželce, protože mi je trpí."

Ó, nebýt oné řehole našich žen i mužů, jak bychom, vážení, to divadlo vůbec mohli dělat? Takže benefice Zd. Ulrycha 11. III. byla zároveň beneficí i paní Ulrychové. Od spoluúčinkujících v poslední hře už mohu jenom vyřídit:

„Ahoj, Zdeňku, žij si blaze!"

JAN PAVLÍČEK

PROTIKLAD

Divadelní soubor OB Zbraslavice na Kutnohorsku inscenuje **Naše furianty** zcela tradičně, ale celá obec žije tímto představením, dechovka vyhrává, krojovaní herci procházejí obcí a člověk má radostný pocit všeobecné aktivity. V samotné inscenaci by se dalo ledasco pochválit (například. Markýtka Jany Mezerové) a ledasco kriticky vytýkat, ale o to mi tu vůbec nejde. Obdivoval jsem, že v podmínkách tak malého jeviště a při dalších potížích dovedl režisér Josef Havlovic vůbec inscenaci ke zdárnému konci. A moc se mně líbilo, co soubor napsal v programu k představení: „... Náš omlazený divadelní soubor nemůže se jistě rovnat velkým hercům, kteří tolikrát ztvárnili známé postavy této hry. Přesto se vynasnažíme, abychom vám předvedli ty nejlepší výkony, jakých jsme schopni. Případné nějaké to škobrtnutí nám jako dobří přátelé jistě prominete. Věřte však tomu, že máme rádi divadlo, hrajeme je s nadšením a jsme rádi, můžeme-li vám udělat radost a připravit příjemný večer." — Zalíbila se mi ta slova, protože byla pravdivá, celé představení dýchalo touto atmosférou skromnosti, nadšení a ochotné služebnosti (nikoli poslušování) divákům.

Podobnou atmosféru neslo představení **Roziny sebrance** (divadelní adaptace známého románu Z. Wintra) ochotnického souboru MÁJ v Chaloupkách na berounském okrese. Je až s podivem, jaká úskalí překonávají některé naše vesnické soubory: miniaturní jeviště, potíže s obsazením a dojížděním na zkoušky, s výpravou, hluk v sále ze sousedního výčepu při představení atd. To všechno ale zřejmě nic neznamená pro několik obětavých nadšenců, třeba pro Josefa Marka, který dělal scénu a hraje převora, pro režisérku Elišku Štichovou a další, většinou mladé lidi, kteří potvrzují, že mládež na vesnici nemá jenom tu hospodu, ale třeba také divadlo. Jistěže se při své práci dopustili řady chyb, ale i kdybychom je byli v porotě roztrhali, jak se říká, na kusy, tito lidé budou pro své potěšení a lásku k divadlu hrát stejně dál. Aktivní kulturní činnost na venkově není bohatá. Tím záslužnější je práce takového souboru pro spoluobčany. Myslím, že prakticky naplňuje myšlenku politického poslání divadla.

Naprosto protikladně proti předešlým dvěma příkladům souborů, které nic nepředstírají a plní beze zbytku své společenské poslání, se mi jeví představení operety Rudolfa Piskáčka **Tulák**, které hraje soubor Hálek v Nymburce. Naprosto chápu, že vybrat dobrou operetu je velice obtížné, přesto snad není třeba to tak proklamativně psát v programu a zdůrazňovat, že text byl vyškrtán na nejmenší možnou míru, zůstaly-li v něm tak povedené vtipy, např. na téma „špaček" (jako oharek) — papoušek aj. Po interpretační stránce činoherní zůstává kolektiv tak mnoho dlužen své pověsti, že se ani nechce věřit jeho totožnosti s kolektivem, který v minulosti uvedl Lišku a hrozny, Naše furianty a jiné výborné inscenace. Snad jen Stanislav Holík v titulní roli (vlastně dvojroli) zachraňuje čest praporu. A protože se na jevišti také zpívá, nezbývá, než si všimnout i této složky představení. Bohužel je nutno konstatovat, že kromě Dagmar Hanušové (Mary O'Kenney) se všichni ostatní těžce potýkají se základními pěveckými nedostatky, jako je velmi častá distonace, forsírované výšky (pokud se vůbec vyzpívají), které jsou často nahrazovány falzetem, nedodržení rytmu a dynamiky, neznělé úzké vokály apod. Orchestr, pokud právě nedoháněl zpěváky, zněl poměrně čistě a dokumentoval, že zde hráči své nástroje ovládají.

Ano, v souladu s prohlášením v programu je mi zcela jasné, že „tu jde o kolektivní čin velmi náročný a komerčně nákladný...", je mi také jasná velká divácká obliba tohoto žánru a finanční přínos četných repríz pokladně — ale neměla by právě ta široká divácká obliba provokovat soubor k trochu větší inscenační náročnosti? K tomu, aby dal — docela po vzoru malých vesnických souborů — každé inscenaci své nejlepší síly a schopnosti?

TOMÁŠ WEISS

ZA MALÝMI DIVADLY

Celkem s jistotou se dá říci, že z oné velké vlny konjunktury malých divadel, která se začala zvedat kolem roku 1960 a kulminovala (v amatérském hnutí) během let 1962—64, zbyla jenom rozčeřená voda, kterou — co do skutečné progresívnosti — pouze občas zčeří nějaký ten křečovitý pokus některých už dávno zprofesionalizovaných a populárních zakladatelů tzv. malých jevištních forem. Ale hlavně — nastal široko daleko viditelný posun od žánru malého divadla k žánrům hudebním, beat, pop, folk-song, country-western. Skupiny těchto žánrů pro sebe zabraly nejen většinu publika, ale také většinu prostorů i prostředků. Navíc se přece jen tyto hudební žánry, přes svou mnohdy očividnou politickou indiferenci, daleko lépe vyrovnávají s formálními požadavky na angažovanost na straně jedné a s ekonomickými problémy na straně druhé. Ono přece jen zpěvákovo slovo v nemalé míře přehlušováno hudbou, není tak na ráně, jako slovo řečené na jevišti hercem.

Osobně se domnívám, že divadlo by mělo být hrdo na to, že nemůže používat prázdných falešných úskoků a mělo by být o to přesvědčivější ve své snaze získat zpět ztracenou důvěru. V žádném případě si nemyslím, že by si amatérské divadelní soubory, odsunuté ledaskde v současné době na okraj zájmu, mohly svoje pozice vydobýt zpět kvílením nad špatnými podmínkami, permanentním stěžováním si na nepochopení a nezájem, závistivým žalováním na oblíbenější formy zába-

vy, nebo konjunkturalistickým konformismem v podobě křečovitých pokusů o neumělé využití dívácké přítulnosti k hudebním žánrům; tím méně povýšeneckým vztahem ke kritice, přijímajícím kritické výhrady se suverénní ironií.

Jedna, ne-li dokonce jediná možnost je důsledné hledání specifiky žánru a stylu, neopakovatelnosti atmosféry, trpělivé prosazování zdravých myšlenek s co možná nejvyšší kvalitou uměleckého ztvárnění. Pro ochotnický tisk z toho vyplývá požadavek systematické kritiky vystoupení malých divadel. Pokusím se přispět pohledem na několik inscenací, které jsem viděl v městském kole soutěže malých jevištních forem v Praze.

Pražský soubor VIA uvedl v první části svého vystoupení zdramatizovanou povídku Léčba neklidem. Léčba spočívala v tom, že léčená osoba byla podrobena fiktivnímu a sugestivnímu líčení brutálních a slovem nelidských projektů (například důmyslná likvidace Židů z blízkého okolí). Věrohodné úsilí o souhlas léčeného s plánovanými opatřeními mělo vyprovokovat jeho svědomí a charakter. Odehrává se, podle pokynů komentátora-vypravěče, ve vlakovém kupé. Stručně řečeno — dobrý záměr vyburcovat se svědomím léčeného i svědomí diváka, se zcela minul účinkem pro neobratnost dramaturgie, režie i herců. — Druhá část vystoupení — slušný dramatický text v rozsahu jednoaktovky — jeden v županu, hrající na housle, nohy v umyvadle, druhý v obleku, oba na hlavách žertovné čepičky. Ten, co nehraje na housle, přijde a ihned skočí do zápletky — co budeme dělat? Venku je jich plno! Na otázku koho, že to je venku plno, odpovídá — „ožráni". A od té chvíle se oba podporují nebo nepodporují v nebezpečí, které jim hrozí, jestliže k nim ožráni zavítají na návštěvu. Líčí si, jak s nimi ožráni nemilosrdně naloží a současně si povídají o nejrůznějších formách možných obranných opatření, aniž ovšem cokoli pro svoji záchranu udělají. Když se shodnou, že ožráni už nepřijdou, že asi šli jinam, ozve se bušení na dveře, ožraní hlomozí opilými hlasy, opona se zavírá. — Dramatická hříčka, v interpretaci poněkud sympatičtější než první, ale stejně bez atmosféry a beze stopy po nápaditější režii, pokud za nápad nepovažujeme ty čepičky, pokoušení houslí a nohy v umyvadle.

Divadlo Radio-Coloseum předvádí půldruhé hodiny trvající program Řezník, který lze snad žánrově zařadit jako komponovaný textappeal s písničkami či montáž textů a písniček na jedno téma. Netušil jsem, že Karel Klíma, kterého znám jako pracovníka Městského výboru SSM v Praze, je obratný speaker se schopností vyjádřit jednoduchou a působivou zkratkou karikaturu válkychtivého generála, zamilovaného hocha aj. Před vlastním představením slibuje publiku, myslím zbytečně, obhroublosti, krutosti, sprostárny, horror, ale k ničemu oznámenému nedojde. Naopak — vyprávěný a částečně naznačovaný, přizpívávaný i vyzpívávaný příběh nalezence, který se dostane do rukou řezníka a postupně přes obecnou školu, období puberty, učení, vojnu i lásku se dostane sám k řezničině — tedy tento příběh je zcela jemný, místy křehký, místy mírně sentimentální, místy poetický. Zazní i sarkasmus, satira, úsloví, sentence, rýmovačka s poentou. Program jediného herce a hudebního souboru, charakterizovaný širokou škálou nuancí a jazykem dnešních mladých lidí, může se podle mého soudu stát jedním ze zdravých a potřebných impulsů pro obrodu tvorby amatérských malých divadel.

Divadlo Orfeus uvedlo v režii Radima Vašinky tři skeče H. P. Camiho. Kdo zná Vašinkovu minulou tvorbu (Prévert, Vasko Popa aj.), tvorbu plnou nových a svěžích nápadů, bude asi tímto pořadem poněkud překvapen. Vašinka je tvrdohlavý umělec, který hledá svou cestu na nejtěžších a nejméně schůdných svazích umělecké fronty. Dodejme, že nemůže být ani pochyb o tom, že by nemohl se svou zkušeností, vzděláním, schopnostmi a talentem bez nesnází úspěšně prosperovat na některém ze současných rýžovišť popularity. Jeho pojetí Camiho je problematické pouze v jednom momentě (stejně problematická ovšem může být moje glosa): Cami vypadá na první pohled jako tvůrce absurdních hříček a černého humoru, vyžívající se v pocitech trapnosti, které navozuje. Camiho trapasy jsou zcela záměrné a úroveň jeho stylu nemůže nechat nikoho na pochybách, že si tropí krutou švandu ze všech odrůd měšťáků.

Všechno je v Camiho hříčkách černé. Zdá se, že není jediného světlého místečka na této zemi, že není jediného záblesku naděje. Komponovat uvnitř hříček ještě nějaké opěrné tyčky pro víru a naději by v tomto případě znamenalo asi něco takového, jako lepit na prokazatelně zbořený dům cedulku — k pronajmutí světlé a slunné pokoje s výhledem na moře. Jenomže ve skutečnosti Cami, ať už sám je či není zdravý a veselý, plný elánu a energie, je příležitostí postavit právě tento svět měšťácké vydýchanosti do kontrastu s něčím, co je životaschopné, schopné lásky a tvorby, životodárné.

Při sledování tří skečů, z nichž každý byl ohlašován se záměrným pokusem o co největší stupiditu a debilitu v projevu ohlašovatele a kdy právě toto ohlašování nejenže nevyšlo jako vtipná předehra Camiho trapasům, ale navíc ještě neúměrně zatížilo a ztěžkopádnilo všechno následující, jsem si uvědomil, že Vašinka propásl možnost využít své zkušenosti z tvorby křehkých tvarů, které mu před léty vynesly jeho dobré jméno. Kdyby mezi jednotlivými skeči, poměrně zdařile a inteligentně pochopenými, prosvitl vždycky kousek ryzí pěknosti, zraňované právě tupostí, bezohledností a vším možným, co následuje, našel by se nejen formální způsob, jak vyvážit ty tuny předsudků, proměněné autorem, režisérem i interprety na naturalistické zvuky (a místy skoro až zápachy), ale především by Vašinka z toho nevyšel jako pouhý ilustrátor Camiho, nýbrž jako interpret s v é h o názoru, s v é víry.

PAVEL FIALA

HORSKÁ VESNIČKA HRAJE DIVADLO

Pozvali mě stručným lístkem, abych přijel, že sehrají Naše furianty. Jel jsem. Javorník na Šumavě leží na jižních stráních stejnojmenné hory (1065 metrů) a má i s Bošicemi na 150 obyvatel. Sál v místním hotýlku slouží také divadlu. A to zde má starou tradici. A když se teď hrála tahle rozměrná komedie, nebylo téměř chalupy, aby z ní někdo nepřiložil ruku k dílu. Vesnička žila divadlem. V pátek 7. dubna byly na generálku pozvány děti z tamní dětské ozdravovny, pak v sobotu a v neděli byla první představení v přeplněném sále. Na šest stovek diváků vidělo Naše furianty a byli spokojeni, byl to pro ně svátek. Sešli se při té příležitosti místní se známými nebo pří-

Šumbal (J. Voldřich) z javornických Našich furiantů

buznými, kteří přijeli autobusy nebo svými vozy a pohovořili a pobavili se.

Javorničtí si vzali tentokrát velké sousto. Vyžadovalo to velkou trpělivost a kázeň. Někteří účinkující jezdí za prací do sousedních i vzdálených obcí a přesto docházeli do zkoušek, kterých bylo hodně. A neptali se, zda za to bude placeno. Mají doma televizory, bylo by pohodlnější po práci zůstat doma. Ale oni správně cítí potřebu kolektivního prožívání.

Představení se velmi líbilo. Javorničtí si vyberou napříště jistě menší hru, asi tak pro tucet herců, a těch skutečně dobrých tu tolik jistě je. Už také proto, aby se vešli na jeviště. Jen by potřebovali systematický dohled, doškolování, konzultace s profesionály (kteří jsou želbohu daleko). Nějak by se těm talentovaným a zapáleným lidem mělo pomáhat. Snad odbor kultury ONV Prachatice najde k tomu prostředky. Potřebovali by to zvlášť mladí, z nichž několik se tu projevilo slibně.

KAREL KRATOCHVÍL

MĚSÍC NAD ŘEKOU

Kdysi se mně ta Šrámkova hra jenom líbila, dnes si myslím, že už ji chápu, tu smutnou komedii o dvojím donquijotovském zmoudření, z nichž jedno — Hlubinovo se odehrálo za scénou a druhé — Slávčino se děje před divákovýma očima. A věru nevím, zda je smutnější smrt Dykova zmoudřelého Quijota nebo gesto, s nímž podá ruku zmoudřelá Slávka tomu nápadníkovi, který tak „krásně" hrál na flétnu.

Divadelní soubor SZK Bystřice u Benešova hraje Šrámka s nesmírnou pietou, čistotou, pečlivostí — jako by se přitom všichni modlili k uznávanému a milovanému klasikovi. To je chyba — komediální tóny, kontrapunkticky do textu vkomponované, zaniknou, celek působí příliš monotónně, akcent na všechno znamená ve svém důsledku i podkopání dramatických vrcholů. Vynikající a překvapivě technicky dobře vybavená je Slávka Jaroslavy Němcové, jen jejímu vzplanutí pro Vilíka (Tomáš Weis) jsem příliš nevěřil, škoda, to by podtrhlo její osobní tragédii. Režírující Ludvík Němec příliš idealizuje svého Roškota a tím ho přibližuje obrazu Hlubinovu (František Havlíček), škoda, divadelně účinnější by bylo hledání kontrastů těchto dvou tatíků. Na úrovni jsou i ostatní postavy, včetně epizod Růženy (Květa Olšinová) a Pečárky (Lad. Jedlan). Celkovou úrovní patří inscenace (včetně výpravy a zvukové kulisy) k tomu nejcennějšímu, co jsem v poslední době ve Středočeském kraji viděl.

Zastihnul jsem Bystřické na zájezdu v Týnci nad Sázavou. Překrásné divadlo, diváků pramálo, ale citlivých.

JIŘÍ BENEŠ

J. Němcová – Slávka z bystřického Měsíce nad řekou

O LÍNÉM HONZOVI

Malé divadlo Kolín – pohádka O líném Honzovi

Známá rozkošná pohádka Josefa Lady, upravená pro loutkové jeviště Jaroslavem Preclíkem, ale rozhodně dobře hratelná i na našem jevišti. Je z rodu „antipohádek" či pohádek naruby, které s jistým ironickým odstupem modernizují staré pohádkové motivy (vzorem pro mnohé další naše autory tu byl patrně Jaroslav Žák a jeho knížka Kouzelné rukavice), ponechávajíce jim však jak jejich morální ethos, tak jejich poezii. Řekl bych však, že pro naše jeviště text potřebuje řadu úprav a hlavně vynalézavou režii, smělejší, než byla v kolínském Malém divadle, kde jsem Líného Honzu viděl.

Malé divadlo se na dost dlouho odmlčelo od dob, kdy jsme naposledy nadšeně referovali o jeho úspěších s hrou A. Vostré Na koho to slovo padne a s upravenou Zeyerovou Starou historií. Soubor procházel obdobím všelijakých potíží, ale zdá se, že je překonal. Má opět pohromadě chutný kolektiv převážně mladých lidí, inteligentních, zanícených pro divadlo, skromných, přístupných kritice. Je radost s nimi posedět.

Nejšťastnější je jejich představení tam, kde se nebojí odlepit od země a jednat v duchu zákonů pohádkové fantazie víc než zákonů suše reálné zkušenosti. Inscenační žánr, vyhmátnutý v připsaném výstupu staré čarodějnice, která zapomněla čarovat, a její jezinky – ten by měli aplikovat na celou inscenaci. Zdá se, že sympatická odpovědnost (protože odpovědnost před dětským divákem!) jim trochu poutala ruce, ale v tom se projevila jen jejich nezkušenost s dětským divákem dneška, systematicky spoluvychovávaným televizním Večerníčkem pro modernější divadelní projev. V každém případě se nejvíce soubor zmýlil tam, kde se pokoušel v podstatě moderní text realizovat zastaralými, nemoderními inscenačními prvky – ať už ve výpravě, či v hereckém šaržírování.

Takže inscenace je více sympatickým nakročením než neproblematickým úspěchem – ale moje víra v budoucnost tohoto mladého divadelního kolektivu je velmi pevná.

JIŘÍ BENEŠ

ZMRTVÝCHVSTÁNÍ KUTNOHORSKÝCH OCHOTNÍKŮ

Nevím, do jaké míry je to náhoda či shoda okolností, nebo snad přímá souvislost, že těsně po skončení po sedmileté přestávce obnovené XXI. Tylovy Kutné Hory se nám znovu téměř po pětiletém odmlčení představil i kutnohorský soubor J. K. Tyl s pohádkou O. Lichardové—M. Lokvencové Vyměněná princezna. Režisérovi O. Lubinovi se podařilo pro tuto pohádku o statečné Káče, bojující s čerty v pekle, nadchnout 22 staronových ochotníků a vytvořit tu v Kutné Hoře znovu dobrý a nadějný kolektiv. Nebyla to po tak dlouhé pauze práce jistě lehká. Vždyť tu měl vedle sebe zkušené ochotníky dříve narozené a celou řadu nových, mladých i začínajících adeptů.

Jeden rys však byl všem v představení společný: úžasná chuť a elán i radost ze hry. Představení bylo celkem vyrovnané jak v práci režijní, tak i herecké. V celé řadě postav se projevovaly talenty a hercům to prostě sedlo. Jen v menšině byly postavy nevýrazné a v náznaku i šarže. Stejně se tu podíleli na úspěchu i na nedostatcích herci mladí i ti zkušení. Plně nás především zaujala dvojice Kačenka a čert Bubla, kteří využili všech možností a rozehráli nejen slovně, ale i pohybově své postavy. Stejně milým překvapením byla pro nás postava Kryšpína a nechtělo se nám věřit, že tento talentovaný herec hraje poprvé. Velmi příjemně na nás působila scénka s čertovskými žáky a jejich učitelem a právě tak scéna čertovských vysloužilců, muzikantů. Celý obraz pekla jeví se vůbec ve hře i v provedení jako nejzdařilejší. Režisér využíval velkého prostoru jeviště a s přehledem aranžoval jednotlivé scény a scénky i hromadné scény v pekle. Vcelku představení znamená dobrý průměr divadelních her pro děti v krajském měřítku letošní sezóny. Všem těm, kteří se přičinili o to, aby se představení uskutečnilo a dvakrát naplněné prostorné hlediště uspokojilo, patří dík. Máme o nový nadějný kolektiv i o jedno dobré představení pro děti ve Středočeském kraji víc.

L. LHOTA

❀ tip pro vás ❀ tip pro vás

Snad žádné ochotnické setkání se neobejde bez nářků nad nedostatkem vhodných her pro děti a mládež, zejména her pro dětské soubory. Jedinými šiřiteli této literatury jsou dnes DILIA a Útvar zájmové umělecké činnosti při Ústavu pro kulturně výchovnou činnost (jak se nyní jmenuje dřívější ÚDLUT). Mnohdy docházelo i mezi těmito „vydavateli" k tříštění sil. Proto se zrodila nynější velice rozumná dohoda mezi oběma partnery, která by měla rozsévat jen dobro na všechny strany. ZUČ nemá technické možnosti, které má k dispozici DILIA, a naopak redakce DILIA neposkytuje autorům, jejichž texty rozmnožuje, žádnou finanční úhradu. A tak nyní ty nejlepší hry, odměněné dřívějším ÚDLUT, budou vycházet v DILII. Tím by měla být zajištěna zvýšená kvalita i kvantita požadovaných textů.

Jako první svazek, zrozený za této spolupráce, vychází v DILII **Koráb Racek** od Jaromíra Sypala, dobrodružná dětská hra na námořníky a cestovatele, psaná s rutinou dobrého znalce dětské psychologie a mentality. Skýtá režisérovi i malým hercům hojně prostoru k uplatnění vlastní fantazie. Účinkuje v ní jediný dospělý herec — strýček admirál Jindřich, jinak čtyři chlapci a co hlavního — osm děvčat, která v dětských souborech většinou převládají.

Zahrát si dobrou hru chtějí ovšem i dospělí. K jejich chuti se nutně řadí i jejich povinnosti kulturně společenské. Už teď dostáváme v DILII dopisy s dotazy po vhodných sovětských hrách, protože koncem roku oslavíme 55 let Velké říjnové socialistické revoluce a 50 let od založení Svazu sovětských socialistických republik. Není třeba vybírat jen z klasiky, vždyť současná sovětská dramatika je právě v období konjunktury. Do divadel nastoupila mladá krev, do her proniká velice výrazně a silně tematika a problematika mladých lidí, jejich vzájemných vztahů, jejich snů a reálných nadějí, jejich postojů ke společnosti, ke starším generacím, k sovětské skutečnosti. Současné sovětské hry se svými pohledy do soukromí hrdinů, do jejich všedního života, každodenních starostí, lásek, zklamání i nenávistí, jsou nám blízké, jsou svými takříkajíc „všelidskými" problémy blízké asi všem dnešním lidem.

Rádi bychom upozornili na Žuchovického dílo **Sami bez andělů** (přel. J. Palla — 4 muži, 6 žen) a na **Červen, počátek léta** (přel. H. Polachová — 3 muži, 2 ženy) od Juliuse Edlise, jehož hra Kdež jest, Ábele, bratr tvůj skliďila úspěch na našich profesionálních i amatérských jevištích. Obě jsou z rodu té dramatiky, o níž byla řeč výše.

Žuchovickij v rozmezí dvojích narozenin nejmladší hrdinky sleduje vývoj několika mladých intelektuálů, hledá příčiny jejich krizových situací a životních překážek, které utvářejí jejich výsledné postoje, jejich vztahy osobní i vztah k práci. Ústředními postavami jsou mladý lékař Sergej a učitelka Valérie a ústředním dějem příběh jejich lásky a rozchodu.

Edlisova hra nás rovnou přivádí k dvojici, která již žije jak se říká v rozvráceném manželství, jež zdánlivě spojují už jen občasné návštěvy dítěte. Ale oba hrdinové si tu kladou otázku, zda léta jejich spokojeného manželství a jejich dítě nejsou hodnoty, k nimž mají závazky, zda tíha denních starostí a svárů jen pouze na čas nepřehlušila jejich silný přátelský a hluboce chápající vztah, zda pouze uražená ješitnost a ponížená hrdost nezbraňují v návratu.

Obě hry mají svěží a dobře mluvný dialog, zajímavé herecké příležitosti a nejsou inscenačně náročné.

Z velice bohaté produkce her NDR, které DILIA dostává, vydala rozvernou komedii o starém kasaři, dožívajícím svůj dobrodružný život v klidu domova důchodců, nazvanou **Nejsme v Chicagu aneb Jak si ukrást vlastní hodinky.** Napsal ji u nás již známý Rudi Strahl (Případ Adam a Eva), přeložil ji a volně upravil Karel Bureš (11 mužů, 1 žena). Je ovšem určena především pro soubor, který má hodně herců starších ročníků, jak napovídá místo děje — domov důchodců. Hlavní hrdina v něm chce pomoci svému „příteli", mladému kriminalistovi, který trpí nedostatkem trestních případů. Za přispění bývalých kumpánů provede pak „trestní čin", který se nakonec promění ve chvályhodnou akci ve prospěch města.

Z naší produkce her pro děti a mládež doporučujeme dobrodružný příběh Milana Daňka **Zajatci rubínové řeky,** příběh foglarovsky laděný, který při pátrání ve starém dole zažije skupinka dětí. V kritických situacích se tu tříbí dětské charaktery, prodělávají zatěžkávací zkoušku mladá přátelství i nepřátelství. (4 chlapci, 2 muži, 1 dívka — dekorace: chodba starého dolu.) **HŠ**

● **Okresní výbor SČDO a OKS v Benešově** u Prahy připravují soutěž v přednesu divadelních monologů. Organizátoři si kladou za cíl podnítit zájem o dramatický jevištní projev. Hledají tak formu uplatnění pro aktivní jednotlivce v nehrajících souborech. Doufají, že takto získají zájemce o plné rozvinutí ochotnické činnosti v souborech, nebo v uvažovaném okresním studiu. Dalším záměrem organizátorů „soutěže" monologů (v běžném smyslu slova se soutěžit nebude, obáváme se, že by to mohlo zájemce odradit) je sestavení večera, který by našel cestu za divákem i do těch míst, kde není jeviště. **(rb)**

● **Nový ochotnický festival se připravuje v Úštěku na Litoměřicku. Pořadatelé – Místní národní výbor, Osvětová beseda a pracovníci obou místních souborů (OB a ZDŠ) jsou plni elánu a chtějí festival pořádat každoročně. Na Litoměřicku jsou na repertoáru souborů např. hry: V. Šubrt, Vražda z neschopnosti; K. Wittlinger, Tři dámy s pistolí; Nestroy, Lumpacivagabundus; G. Schulze, Čertovy zlaté vlasy (hrál soubor ZDŠ v Klenči pod Řípem v pěti představeních pro víc než tisíc dětí); V. Třebický, Princezna a hrbáč. V Bechlíně pracuje čilý vesnický soubor, jehož pěkný kulturní dům má přes tři sta míst. Poslední inscenací operety Valdaufa–Nádvorníka Nejlíp je u nás zaplnili své hlediště dokonce čtyřikrát, ačkoli má celá vesnice jen kolem osmi set obyvatel.**

● **Na pořadu okresního festivalu ZUČ** okresu Semily, který se konal koncem dubna v Lomnici nad Popelkou, se významnou měrou podílely také ochotnické soubory okresu. Sokol Košťálov zahrál Klicperovu veselohru Každý něco pro vlast, soubor Jirásek z Chocně Gorkého Vassu Železnovovou a lomnický Tyl Čapkovu Věc Makropulos. Náročný pořad festivalu byl zakončen okresní konferencí ZUČ.

● **V prvním čísle letošního,** již devátého ročníku DIVADELNÍ VÝCHOVY, bulletinu Ústavu pro kulturně výchovnou činnost, je zveřejněna stať zasloužilého umělce Miloslava Dismana „Dětský herec", nebo „dítě na jevišti"? — V příloze tohoto čísla vycházejí ZLOMKY ŽIVOTA, scénická montáž Marie Votavové z deníku a dopisů Marie Kudeříkové a veršů Jiřího Havla, která slavila ve svitavském provedení úspěchy na loňském Jiráskově Hronovu.

PROGRAM XV. LIBOCHOVICKÉHO DIVADELNÍHO LÉTA (od 8. V. do 16. VI.) Bukovčan, Než kohout zazpívá (Kavalier Sázava) – Jirásek, Otec (Máj Praha), V & W & J, Nebe na zemi (Čapek Děčín) – Gorkij, Vassa Železnovová (Malé divadlo Ústí n. L.) – Krásnohorská, Medvěd a víla (Scéna Kralupy n. Vlt.) – Campaux, Někdo zvoní (Scéna Kralupy n. Vlt.) – Dyk, Zmoudření dona Quijota (Studio KNV Praha) – Dumas –Tomášovi, Tři mušketýři (Roudnice n. L.) –Edlis, Kdež jest, Ábele, bratr tvůj (Radnické divadlo) – Prokopová–Zaoralová, Jolana a VIII. b (Scéna Libochovice) – Courteline, Přece bys neutekl, když si tak pěkně hrajeme (Tyl Jablonec n. N.) – Vančura, Josefina (Scéna Libochovice) – Pavlíček, Údajně šťastný Edy (Hálek Nymburk) – Puškin–Janovský, Evžen Oněgin (Kladno-Dubí).

● **Detektivku Bohumíra Polácha PŘÍPAD GRIMM** si zahrál čelákovický soubor Tyl. Text sám o sobě není příliš silný, Čelákovickým se přesto podařilo v některých místech navodit napínavou atmosféru. Věci by jistě prospělo větší proškrtání textu a celkově větší tempo. Režisér hry Jan Hlavica měl k dispozici vyrovnaný herecký kolektiv. Sám hrál velice dobře jednu z hlavních rolí, kapitána Andersena. Z dalších na sebe upozornili přirozeným hereckým projevem Jiří Hanzlík (poručík Brandt) a Václav Urban (inspektor Larsen). Vcelku je to představení na úrovni, poskytující vkusnou zábavu svému obecenstvu. **W**

● **Okresní přehlídka ochotnických souborů** proběhla na Malé scéně Domu kultury ROH v Českých Budějovicích od 25. března do 29. dubna. Pro děti se hrálo: B. Vaďura, O princezně Kačence (Tyl ZK JČE), M. Stránský, Kašpárek a Šmidra v černém lese (ZK JČE), J. Hanzálková, Zapomenutá studánka (DK Č. Budějovice), Z. Horynová, Zkoušky čerta Belínka (ČSPO Borovany), V. Novák a S. Oubram, Jak se kradou princezny (Skupina mladých) a V. Čtvrtek—S. Lichý, Jak se stal Rumcajs loupežníkem (ZDŠ Zliv). — Repertoár pro dospělé: F. Tetauer, Úsměvy a kordy (ZK JČE), V. Šubrt, Vražda z neschopnosti (Tyl), E. Rannet, Zbloudilý syn (OB Dívčice), A. de Benedetti, Manžel v laguně (pohostinsky Sládek Zbiroh), E. Váňa a J. Peterka, Čtyři ženy a Boucheta (D 111 PKO Č. Budějovice), V. K. Klicpera, Tři hrabata najednou (Sokol Olešnice), V. K. Klicpera, Každý něco pro vlast (D 111) a M. Gorkij, Na dně (Vltavan OB Týn nad Vltavou).

NOSITELÉ ZLATÉHO TYLA

LUDVÍK SYNEK je dlouholetým členem souboru J. K. Tyla v Moravské Třebové, kde působí rovněž jako režisér. Je členem instruktorského sboru pro divadlo a okresní oborové sekce pro divadlo. V dobách, kdy Moravská Třebová neměla divadelní budovu, pracoval v souboru sousední obce. Pomáhal a pomáhá při zrodu dětských a mládežnických souborů na svitavském okrese. Hlavní pozornost zaměřuje na mládež, vychovává ji nejen k lásce k divadlu, ale vyzbrojuje ji odbornými znalostmi a touto činností pomáhá řešit generační problém na úseku ochotnického divadla. Přejeme Ludvíku Synkovi, aby se mu i nadále jeho záslužná činnost v co největší míře dařila.

-sl-

DANIELLE DUŠKOVÁ

(úryvek)

HRA NA LÁSKU

Robert zase unikne do vody, tentokrát ho Viky následuje. Jde se převléknout do kabiny, vezme si zcela nové bikinky azurové barvy. A rozpustí si vlasy, rudou hřívu. Robert se zachytne lodi a v duchu přepočítává tuzexovou hodnotu do normálních korun.

„Kam na to chodíš, Viky?"

„Můžeš třikrát hádat."

„Máš přítele."

„Ovšem."

„Sází do tebe? Je to hlavoun?"

„Ani ne, ale kapsuje se."

„Režisér?"

„Ne."

„Scenárista?"

„Ne."

„Ředitel Hanzlík?"

„Tohle není slušné, Roberte."

Jméno nevyslovil náhodou, ale promyšleně. Co o tom ví? Nic, jenom kombinuje, a hádá. Trochu jsem ho k tomu vyprovokovala, ale proč mě s ním spojuje? Nechala jsem někde vizitku? Ne, byla jsem opatrná. Robert Hanzlík, ředitel. Doporučuji Viky. To by znamenalo, že Robert prohlížel moje věci.

První mráček na obloze, ale brzy se rozptýlil. Robert se omlouvá, ano, bylo to nevhodné a neslušné. Viky kývne hlavou, omluvu přijímá, ale na nic se neptá. Robert se vrací v dotazech ke zkoušce Viky, za větami zanechává tři otazníky.

„Před zkušební komisí jsi hrála Lizzii? Přijali tě? Budeš tedy jednou herečkou?"

„Nevím, jestli vydržím, jsem strašně náladová, nestálá."

„Domníval jsem se, že chodíš na pajdák."

„Z toho jsem zdrhla."

„Jaké role bys hrála nejraději?"

„Děvky, nebo takové Kláry Zachanasjanové."

„Návštěva staré dámy, ale na to jsi moc mladá. Doutníky kouřit nedovedeš."

„Adamová byla taky mladá, a jak to zaválela! Sám Dürrenmatt se jí obdivoval."

„Cos předvedla ve volné zkoušce?"

„Vzpěrače."

„Neblázni, vzpírání přece není pro ženy."

„Fakt, zahrála jsem ho v pantomimě. Asi třikrát mě vzal jeden fanda na vzpěračskou ligu, byl to pošuk, ale já se úžasně bavila."

Kresba Jiřího Šlitra

„To je přece nuda!“

„Omyl, je to hotová show; vzpěrači jsou výbornými herci, snad si to ani neuvědomují. Hrajou všemi svaly, a jaký přitom dělají vopičky! Divím se, že neinspirovali takového Marceaua nebo Fialku.“

„Co komise?“

„Až na jednoho se bavili a smáli.“

„A ten jeden?“

„Byl to nesmírně moudrý muž.“

„Opravdu nevím, Viky, kdy mluvíš vážně, a kdy si bájíš.“

Tak já si bájím; tohle mě Robert vystihl. Já si strašně ráda bájím. Zítra si vybájím nějaký sen, třeba jak jsme se spolu s Robertem potápěli nazí. Dneska jsem k němu byla po celý den milá, roztomilá, skoro něžná. Teďko neví, na čem je. Jen jednou se o mě otřel, a to mohla být náhoda. Jsem zvědava, kdy mi řekne: — Mám tě rád, Viky. — Bude to pro něho obtížné, ale v zájmu věci tuto oběť přinese, i když se sebezapřením. Padnu mu do náruče, zaslzím. Dříve se mě ovšem musí vyptávat na milence. Co asi dělá Fritz Walter? Vzpomíná na mě zlostně nebo něžně? Stejně jsem domýšlivá, možná, že si na mě ani nevzdechne. A co když po mně pátrá?

„Viky, teď už opravdu vážně. Proč jsi zanechala plavání, když jsi mohla být světovou třídou, startovat na olympiádě ...“

„Přestalo mě to bavit.“

„Opakuješ se.“

„A je to pravda; byly to galeje: denně trénovat čtyři hodiny, uplavat i pět tisíc metrů, vstávat brzy ráno. Už mi to lezlo krkem.“

„V čem jsi vynikala?“

„V osobním polohovém závodě.“

„To je dřina, ovládat všechny čtyři styly! To dokáže málokdo. Co se stalo?“

„Trenér ve mně viděl robota.“

„A ty ses chtěla bavit.“

„Ovšem.“

„Základem úspěchu je tvrdá disciplína. To je nezbytné, aby se něčeho dosáhlo.“

„Roberte, nech si zase ty propagační řeči, mluvíš skoro jako trenér, ale jednáš tak sám?“

„Nechci být světovým rekordmanem.“

„Maluješ.“

„Ze záliby.“

„Studuješ psychologii.“

„To je cesta k povolání.“

„Těžká, viď?“

„Jak to myslíš?“

„Tak.“

„Už zase to protivné slovo.“

„Mně se zase protiví lidi, kteří druhým dávají dobrý rady a sami je nedovedou uskutečnit.“

„Myslíš, že špatně studuju?“

„Nemyslím, Roberte, já to vím.“

„Kdo zase kecal?“

„Mluvili o tobě na plachetnici. Přerušil jsi studium kvůli známé manekýně Martě Kunzové, která si tě oblíbila.“

„A vydržovala.“

„To říkali rovněž, ale nechtěla jsem se tě dotknout. Jsou přízemní.“

„Ano, přízemní, správně jsi je odhadla.“

„Jsi stvořen pro jiné věci, Roby.“

„Například?“

„Jsi takový Bel ami. S pomocí žen to dotáhneš daleko.“

Bel ami, miláček žen. Měl bych se urazit? Bel ami vděčil za svoji budoucnost ženám a bezostyšně je využíval. Vůbec se nestyděl. Já přece nic takového nedělám, až snad na Martu, ale ta mi cpala prachy sama a skoro mě zkazila. Už jsem s ní skončil. Já si chci jenom užít. Viky se ukázala jako formát, nezatracuje mě, ale to neznamená, že to mám u ní dobrý. Co na ni jenom platí?

Večer pokročil, zahalil loď tmou, ale Robertovi ani Viky se ještě nechce do přístavu. V dáli světélkuje Lipno, na palubě svítí konce dvou cigaret. Robert a Viky leží vedle sebe na palubovce a kouří. Robert se podívá na světelný číselník náramkových hodinek, poťouchle se usměje, a řekne:

„Je léto, půl jedenácté večer.“

„Marguerite Durasová.“

„Překonáváš se, Viky.“

„Četl jsi to?“

„Nedočetl.“

„Proč?“

„Nebaví mě příběhy osamělosti a úzkosti.“

„Ty nejsi nikdy osamělý.“

„Já ne.“

„Ani se nikdy nenudíš.“

„Nenudím, ani teď.“

„Děkuju.“

„Nudí se jen lidi bez fantazie a bez invence.“

„Bez schopnosti si vymýšlet?“

„Bez nápadů.“

„Mně se ta novela úžasně líbila.“

„Jak komu; mně připadala banální. Manželský trojúhelník je vždycky

otřelý a nudný, i když třetím bodem byla žena. Koho může bavit vyhaslá láska muže k manželce.“

„Ty, Roby, věříš vůbec v lásku?“

„Už zase začínáš, Viky? Láska, co to vůbec je? Už pouhé slovo mě unavuje.“

„Nepocítil jsi nikdy lásku?“

„Co si pod tím představuješ? Vzdychání, braní za ručičku, kolem pasu?“

„Cit.“

„Zase slovo. Nahradím je jiným: pocítil jsem touhu.“

„Touhu mít?“

„Přesně.“

„A nic víc?“

„Někdy zvědavost.“

„Na mě jsi byl taky jen zvědavý?“.

„Stále jsem.“

„Co je tedy podle tebe láska? Nechci ovšem žádnou definici.“

„Člověk hledá a někdy nalézá.“

„Dobře, ale to je málo.“

„Co ještě? Já nejsem herec, já nedovedu předstírat; jsem chlap.“

„Nikdy jsi nepocítil, že láska znamená mnohem víc: vzájemné porozumění, úctu, oddanost?“

„Ne, a jestliže jsem to snad pocítil, tak jsem se hlavně oddanosti vyhnul. Svazuje.“

Teď mluví pravdu, takový Robert skutečně je. A nebude jiný. Hledá, objevuje a nenalézá. Nebo nalézá na chvíli. Jeho lásky jsou jepičí, až snad na Martu. Potřeboval by lekci, pořádnou lekci, tak to řekla Michaela. Rampouch, ledovec. Sylva ho musí nenávidět mnohem víc. Nebo ho stále miluje? Zamilovaná žena nedovede dát žádnou lekci, ani žárlivá nebo opuštěná. Jsou už mimo hru. Pro suverény není žádné poučení, z lásky zbude jen barevný signál. Barevný, ne varovný. A je to dobře. Být a mít, žít a užít. To by musel být pořádný otřes, aby Robert začal o sobě přemýšlet. Nedočetl. Asi nikdy nic nedočte, nikdy nic nedokončil. Je to mizerný milenec. Ano, mizerný, užije si, a tím to končí, tím to hasne. Opravdu není herec.

Viky se zvedne na rukou, uklidní Roberta pohlazením a slůvkem: Počkej! Odběhne do kajuty, znovu se převlékne a objeví se v monokinách. Robert hledí na Viky jako na přízrak, přeje si, aby měsíc svítil stříbřitě. Chce se dívky dotknout, ale stáhne ho do vod jezera.

„Kde jsi, Viky?“

„Ty, Roby?“

„Tady.“

„Nevidím tě.“

„Pojď se potápět.“

„Dobře.“

„Řeknu teď!“

(Kniha vychází v nakladatelství Československý spisovatel)

EGON RANNET

kriminální tango

Hra o dvou dějstvích a dohře

Překlad a úprava Věra Eliášková

OSOBY:

Jan
Otec
Matka
Lilian
Viktor
Freddy
Maiju
Kikina
Juky
Plukovník
Poručík
Seržant
Strážný

DĚJSTVÍ PRVNÍ

Obývací pokoj, zařízený moderním nábytkem, drahým a nijak vkusným. Je vidět ze všech doplňků, že jsme v dobře situované rodině.

Obraz první

OTEC
Řekl jsem, že půjdeš na universitu a taky že půjdeš! A dost!
MATKA
Tatínku, tak se nehádejte. Jeník má dnes narozeniny, přece se nebudete i na narozeniny ...
JAN
Ty mně budeš radit! Sám jsi mámu donutil, aby šla dělat pomocnou sílu. Tvůj plat ti stačí leda tak na noviny.
OTEC
Ticho!
JAN
Na mě jsi ctižádostivej! Lékař! A sami jste už nahrabali na auto.
MATKA
Jak to mluvíš? Honzo!
OTEC
Chceš nařezat? Já nevím — kam se ten svět řítí? Ale to ty kamarádi — běhá s nima po vinárnách — už 1 narozeniny s nima slaví. Co myslíš, že asi chceme? Přece tvý dobro, ty nevděčníku. Víš, co to vůbec je — být lékařem? Měl bys ...
JAN
(ironicky) Diplom a titul na vizitce, nemám pravdu?
OTEC
No a?
MATKA
Ach, bože, kdy už tohle hádání skončí? Vždyť tě máme rádi, Jendo. Já tomu nerozumím. Tak co chceš tedy dělat?
JAN
Budu pracovat, třeba ...
OTEC
Vždyť nic neumíš!
JAN
Řidičák pro třetí kategorii dostanu hravě. Dobrej řidič si dneska klidně vydělá takovejch patnáct stovek měsíčně. Plus nějakej ten meloušek ...
OTEC
To jsou názory! To je ta dnešní generace. Jen se mít dobře ...
JAN
Bejt na tvým místě, tak bych se tak nerozčiloval. Nebo ti mám připomenout, od koho jsem to slyšel?
OTEC
Prosím tě, ty taky jen abys mě moh chytit za slovo. To jsem přece říkal jen tak — čistě akademicky!
JAN
Ano — akademicky — a hlavně potichu, aby tě neslyšeli sousedi — že si snad stěžuješ — na poměry!
OTEC
Tak podívej, holobrádku, s tebou diskutovat nebudu. Sbal si svejch pět švestek a jedem na chatu.
JAN
Ale já nepojedu. Už jsem řek.
OTEC
Maminko — s dovolením — já mu nařežu.
MATKA
Ach ne, tatínku. Honzíčku — po dobrém. Nevzpírej se.
JAN
Jeďte si sami, měšťáčci.
OTEC
Na kamarádíčky čekáš? Abyste nám tu z toho udělali kůlničku na dříví? Mejdánek, víš — nebo jak se tomu říká.
JAN
(trochu znervózní) Co máš pořád s těmi kamarády? Nejde o kamarády.
OTEC
Tak o co jde?
JAN
Mám starosti ...
OTEC
Starosti? No, to je dobré!

MATKA
(jakoby už tušila, o co jde) Počkej. Jaké máš starosti, Jendo?
JAN
Nuže, k věci, milí rodičové. Nechci jít na universitu z nějakého kapricu — ale do jisté míry ani nemohu.
MATKA
Pane bože, já to tušila!
OTEC
Co je zas? Co se stalo?
JAN
Ano, maminko, tvůj ženský instinkt tě dobře vede. Budu se ženit. Musím se oženit.
MATKA
Já to tušila.
OTEC
Prokrista! A s kým?
JAN
S Lilian.
OTEC
Já to věděl. Jak se pořád učili!
MATKA
Taková ostuda! Co tomu řeknou lidi? Byli jsme vždycky taková spořádaná rodina.
JAN
To tedy nevím.
OTEC
A co chceš dělat? Snad se opravdu nechceš oženit?
JAN
Radíš mi snad něco jiného?
MATKA
Sedmnáctiletý kluk otcem dítěte!
JAN
Osmnáctiletej, maminko, neubírej mi laskavě. Půjdu třeba na lakýrníka a budu živit rodinu.
OTEC
Na lakýrníka!
JAN
Dobrej lakýrník si vydělá nejmíň dva hadry měsíčně.
MATKA
Dva hadry — jak to mluvíš? Obyčejný dělník!
JAN
Kvalifikovaní dělníci vydělávají daleko víc než spousta absolventů vysokých škol. Marná sláva.
OTEC
A já myslel, že z něj budeme mít doktora! Ty pacholku... ty... nemyslíš na nic jiného než...
(Ozve se zvonek)
MATKA
Kdo je to?
JAN
(nervózně) Neotvírejte. Kdo ví, kdo to je. Neotvírejte!
OTEC
(rázně vstane) Prosím tě! (jde otevřít)
MATKA
Honzíčku, Honzíčku. Tys nám dal ránu.
LILIAN
(z předsíně) Dobré odpoledne.
JAN
No nazdar.
OTEC
(z předsíně) Tak, pojďte, slečno. Přicházíte právě včas. (Otec s Lilian vejdou. Lilian přináší balíček a rozpačitě se usmívá)
LILIAN
Dobrý den, paní Kingiseppová. Přinesla jsem Honzovi něco k narozeninám. Maličkost. (Ledové ticho) Neruším?
OTEC
Posaďte se. (Jan se snaží s Lilian nějakými gesty dorozumět, ta však nechápe)
MATKA
A vypadá tak slušně. Hotový andílek. Jak se říká — tichá voda břehy mele...
LILIAN
Prosím?
MATKA
Tohle je, milá slečno, vždycky vina ženy.
JAN
Ale to je nesmysl. Mami, prosím tě, co to říkáš...
OTEC
Náš syn měl studovat... veleváženă slečno... a místo toho...
LILIAN
Co se stalo, Honzo?
MATKA
Aspoň, že ještě není nic vidět. Ale já to tušila. Poslední dobou jsem měla bolesti u srdce a celé noci jsem nespala.
OTEC
A ještě si přinese dárek! Jakoby se nechumelilo! Uhnala jste ho!
JAN
Klid, klid. Ksakru! Co tě to napadlo sem chodit?
MATKA
Děti, děti... z čeho budete žít? Kde vezmete peníze! Víte vůbec, co to znamená? Uživit rodinu? Aspoň vy, slečno, mě poslouchejte. Přece taky nejste takový blázen jako náš Jenda. Všecko se přece dá vyřešit jinak. Nemusíte se bát...
LILIAN
Já přinesla dárek... já... my s Honzou... jako chodíme... já...
OTEC
Děkujeme za informaci!
JAN
(téměř zakřičí) Tak dost. Vymyslel jsem si to. (Ticho. Otec s Matkou nechápavě zírají) No, vymyslel. Není to pravda. Nečekáme žádné dítě. Řek jsem to jen tak.
MATKA
Jen tak? A proč?
OTEC
Tak ty si z nás děláš blázny?
JAN
Jo — blázny.
LILIAN
Dítě?
JAN
Pokus. Chtěl jsem vědět, jak se budete tvářit. Přesně podle očekávání.
OTEC
Tohle si spolu ještě vyřídíme. No — ale hlavně, že to není pravda.
MATKA
Ty nám dáváš zabrat, Honzíku. Promiňte, slečno. Vystřelil si z nás. Takové hloupé vtipy, Jendo. Kdy už konečně budeš dospělý?
JAN
Doufám, že ne brzo.
OTEC
To je dnes divné počasí, slečno. Víte? Jedeme na chatu... hm. Neprší venku?
LILIAN
Ne.
MATKA
Honzík s námi nechce jet. Trochu jsme debatovali — o jeho budoucnosti. Máte-li ho ráda, domluvte mu. Má takové bláznivé názory.
LILIAN
Proto jsem přišla.
JAN
Dovol, jak to myslíš?
OTEC
Pomalu abysme šli. Tak nepojedeš s námi, Honzo?
JAN
Ne. Ale přijedu za váma. Určitě za váma přijedu.
MATKA
Tak se tu hezky bavte, děti, a buďte hodní! Hlídejte nám ho, Lilian — Lilian, jaké hezké jméno — takové slušné děvče a my na vás tady... nezlobte se... Ach, bože, děti, to se mi ulevilo.
OTEC
Tak jdem, jdem, maminko. Slečna je rozumná... víte, slečno... tak rychle, za chvíli je tma, ještě někde nabouráme...
JAN
Sbohem, sbohem.
OTEC
A o tom tvým studování si ještě promluvíme. Já rozhodně trvám...
JAN
Ano, ano, zítra si o tom promluvíme...
MATKA
Na shledanou. (Rodiče odejdou)
JAN
Proč jsi přišla?
LILIAN
Mám o tebe strach.
JAN
Strach? Nechápu proč. Poslední dobou o mně projevuješ neúměrnou péči.
LILIAN
Ani se nepodíváš... na dárek?
JAN
(nervózně přechází. Nakonec dárek přece jen rozbalí. Je to dlouhá šála. Jednou rukou ji chytne a roztáhne) Šála? Na oběšení?
LILIAN
Ne. Na krk.
JAN
Vždyť povídám, A la Duncanová... Lilian, běž domů — prosím tě...
LILIAN
Já myslela, že mě máš rád... říkals mi to...
JAN
Říkal, říkal... já už nevím, co jsem říkal.
LILIAN
Proč jsi řek vašim — o tom dítěti?
JAN
Tak. Z blbosti. A už bys mohla —
LILIAN
Nehnu se odsud — stejně je všechny zavřou, Honzo. A tebe taky!
JAN
Co, co, prosím tě...
LILIAN
Leccos jsem slyšel. Divil by ses! Měj rozum, Honzo. Takhle se přece žít nedá...
JAN
Jak jsi usedlá.
LILIAN
Honzo... Katri je prej taky mezi váma...
JAN
Buď si tu! Klidně si tu buď. Mně už je všechno jedno.
LILIAN
Nebudu tu překážet. Jen... chci bejt s tebou, Honzo. Honzo — já ti nerozumím.
(Zvoní telefon. Jan vyskočí a zvedne ho)
JAN
Čau — jasně, čistej vzduch. (Položí telefon a otočí se k Lilian) Není přece špatný — mít hodně peněz, nemyslíš? I tatínek říká: když máš prachy, můžeš si foukat. A čím víc jich máš, tím víc si můžeš dovolit...
LILIAN
Ale takhle?
JAN
Všichni hrabou prachy. Na tuzérech, na melouškách a já vím, na čem všem. Tohle je aspoň přímočarý.
LILIAN
Ale to je přece hrozný!
JAN
Hrozný? Jistě. Celej život je hroznej — protivnej a odpornej nesmysl. To s tou šálou, to nebyl fór. Kolikrát jsem na to myslel — nejlepší by bylo se oběsit. Nebo kdyby se tak člověk mohl proměnit v hmyz — jako v tý Kafkový povídce. Nebo bejt pes. Vlez bych si do psa a koukal na svět z psího hlediska. Z boudy.

(TMA)

Obraz druhý

V pokoji jsou ztlumená světla, plno kouře, magnetofon řve. Sedí se ponejvíce na zemi. Pořůznu lahve koňaku a whisky. Maiju se objímá s Jukym.
MAIJU
Ale no tak — Juky — Jukoušku — kuk — Koušku —
FREDDY
Ladies — gentlemen — žvejkat! (rozhazuje žvýkačky. Dopotácí se k Lilian) Mylady, dnes utrhnu květ vaší nevinnosti. Ale zachovám se jako gentleman. Za ztrátu vás odškodním solidním penízem.
LILIAN
Nech mě! — Honzo!
JUKY
Kohopak's to přived, Honzo? Nelíbí se vám něco, slečno? Honzo, vyveď ji — buď tak laskav. Kazí ovzduší.
LILIAN
To jsou Honzovy narozeniny. Nemáš právo mě vyhazovat.
FREDDY
Narozeniny! Málem jsme zapomněli, že jsme tu taky k vůli tomu.

JAN
(nehne se) Co mám dělat?
VIKTOR
Ale děvenko — napij se a klid. Nemám rád hysterický ženský. Jsem člověk unavenej . . .
(Freddy dál dorážÍ na Lilian, ta se brání)
MAIJU
Ale, Lilian, nebuď trapná. Chováš se jako panna.
(Kikina sedí na zemi a rychle pije. Na Maijuinu repliku vyprskne a poleje se vínem)
LILIAN
Jste hnusný.
VIKTOR
Milé dítě, my musíme okusit všechny plody ze stromu poznání. I ty jedovaté, neboť jedině tak poznáme, že jsou opravdu jedovaté.
LILIAN
I když se otrávíte?
VIKTOR
Ale, holčičko, zkáza jako pojem nadobro zmizí teprve tehdy, až všichni, úplně všichni budou zkaženi až do morku kostí . . .
KIKINA
(pozvedne láhev) — Ať žije Lilian!
LILIAN
Ale, Katri, já . . .
KIKINA
Žádná Katri! Kikina, teď se mi říká Kikina!
FREDDY
Mám dneska smůlu, šéfe. Ženský mi dávaj košem.
JAN
(jde opatrně k Viktorovi a špitne) Tak o co jde?
VIKTOR
Vaši odjeli na chatu? S vozem? (Jan kývne) Nezapomněl jsi, že pozejtří vůz potřebujeme? Musíš tam jet sám . . .
JAN
Já vím . . . Naši se vrátěj zejtra večer.
VIKTOR
Fajn.
(Freddy se zatím přemístí od Lilian ke Kikině a píská jí svatební pochod. Lilian se otočí nesměle na Kikinu, kterou jedinou dobře zná — ještě z dřívějška)
LILIAN
A proč ti říkaj Kikina?
FREDDY
Protože pilně slouží a dovede pěkně dávat pac. Chytrá Kikinka.
KIKINA
Vede se mi dobře, Lilian. Nemůžu si stěžovat.
LILIAN
Tak je to teda pravda?
MAIJU
Nech si narážky, Lilian. Ještě nám dělej mravoučný kázání a prasknu smíchy. Každá práce je dobrá. A navíc nás tahle moc dobře živí. Nevěříš? Freddy, rozbal to.
FREDDY
(přitáhne k sobě velkou tašku a podívá se na Viktora) Mám, Viky? Mám husičku hnedka omráčit, anebo ji nejdřív zaškolit?
VIKTOR
Prosím — omrač. Není to sice moudré, ale vzhledem k tomu, že Lilian Jeníka miluje — a pak, je to přece jen krásný pocit, můžeme-li někoho omráčit. Je to svým způsobem slabost — ale omluvitelná slabost.
(Freddy vyndá z tašky čokoládu, další láhve a řadu jiných libůstek. Chvíli ticho)
VIKTOR
Vypadá to skoro jako pomoc Spojených států zaostalým zemím.
LILIAN
Věděla jsem to. Jste prachsprostý zlodějíčci.
VIKTOR
Omluv se laskavě partě, Lilian. Prosím tě o to. — Honzo, tak ji popros ty.
JAN
(chvíli váhá) Nedělej hlouposti, Lilian.
LILIAN
Hlouposti?
JUKY
(je už opilý, potácivě vstane a jde k Janovi) Proč's ji sem tahal? Kdo je na ni zvědavej? Vyveď ji! Okamžitě ji vyveď.
JAN
Starej se o svý.
JUKY
O svý, povídáš? Ty . . . (Juky se vrhne na Jana a začnou se prát. Viktor kývne na Freddyho)
VIKTOR
Uklidni je!
(Freddy vstane a Jana s Jukym odtrhne od sebe)
VIKTOR
Co je to za hlouposti? Ať už se to vícekrát nestane!
(Lilian se vrhne k Janovi a chrání ho. Juky rozzuřen vpádem Freddyho se teď vrhne na něj. Freddy s Jukym se perou. Freddy udeří Jukyho do obličeje — levou rukou, zatím co pravou mu dává prudkou ránu zespodu na bránici. Juky se svalí. Všichni ztichnou)
FREDDY
Když někdo neposlouchá, tak ať pyká.
LILIAN
(objímá Jana) Honzo, pojď pryč, Honzo!
JAN
Říkal jsem ti, abys mně vynechala.
VIKTOR
Tak už jsme se umoudřili, slečno? Já mám trpělivost. Ale nezahrávejte si. Mlčíme? Dobře. Tedy málem souhlasíme. Napijem se na zdraví? Na přátelství?
LILIAN
Děkuju. Já nepiju.
VIKTOR
Chcete mě urazit?
LILIAN
Třeba.
VIKTOR
Neradil bych vám to. Nevíte totiž všechno. Objekt vaší lásky, veleváženú, je nám za ledaccos vděčný.
LILIAN
(téměř hystericky) To není pravda! Vy jste ho do toho zatáhli. Ty — hlavně — s tou svojí filosofií — s těma svejma řečičkama . . .
VIKTOR
Tak poslouchej, ty poslední spravedlivá. Ze začátku nás bylo víc. O dva víc. To ti nikdo neřek? A víš, kde jsou ti dva? V pasťáku. A mlčeli. Mlčeli, protože to byli opravdoví přátelé. Honza byl s nima. Všechny chytli, ale jeho ne. A kluci mlčeli, protože jsem jim to poručil.
LILIAN
To není pravda.
VIKTOR
Dobře. Johny — řekni slečně, jak to bylo.
JAN
Je to tak. Viktor má pravdu. Jsem mu moc vděčnej. Je to můj nejlepší přítel.
VIKTOR
Ještě si se mnou nepřipijete, vážená slečno?
LILIAN
(chvíli váhá a pak pozvedne skleničku) Na zdraví.
FREDDY
No vidíš — čičo — nakonec ses umoudřila. Na zdraví všem černejm ovcím spořádanejch rodin!
MAIJU
Ťukni si s náma, Lilian! A netvař se tak přísně! Žijeme jen jednou!
LILIAN
Nebo spíš jen do zejtřka . . .
FREDDY
A co na tom? Carpe diem! Lilian — pij a nekaž náladu.
(Freddy začne laškovat s Maiju, honí se po místnosti. Viktor jde k Lilian a ťukne si s ní. Juky, který si pořád ještě drží žaludek, leží na zemi a pozoruje Viktora)
JUKY
To už je čest, Lilian, Viktor skoro nikdy nepije.
VIKTOR
Člověk má mít ustavičně kousek ledu v hlavě. Mnohého se vystříhá. Ale že jsi to ty . . . (pozvedne skleničku a napije se. Freddy chytí Maiju, povalí ji a začne líbat) Jak je vidět, láska je mocná čarodějka. Buď rozumná a bude ti dobře. A hlavně Honzovi. Protože podniknout něco proti nám by znamenalo udělat kříž nad Honzovou svobodou . . . Nuže k věci. — Freddy — chovejte se slušně. Jendo, máš sice narozeniny, ale promiň — pracovat se musí. Naskytla se nám teď výborná příležitost a tak bych vás s ní rád seznámil. Vynese to hodně peněz — všem a hlavně brzo. Budky selhaly, jak víte, a ostatně to za moc nestálo. Musíme být opatrnější.
FREDDY
Hurá! Ať žije Viky! Viktor — naše spása!
MAIJU
Hurá!
VIKTOR
Co se týče šmeliny, sehnal jsem teď prima překupníky, který uměj mlčet. Kurs — prádýlko a svetříky.
FREDDY
Děvčátka — to je na vás.
KIKINA
Hurá! Hurá!
VIKTOR
O ostatním budem mluvit průběžně. Hlavně bych vás chtěl znovu upozornit, že je třeba mlčet. Mlčet, mlčet, mlčet. Ať se děje cokoliv. Věřím vám, a proto věřte taky mně.
JUKY
Uč se, synu, moudrým býti!
VIKTOR
Pro případ zakolísání jsem si připravil takovou stať — budiž to pro vás povzbuzením a posvátným krédem. (Vytáhne z kapsy kus papíru a čte) „Naše bohatství je mládí. Jenomže jako každé bohatství, ani to naše netrvá věčně. Nechceme stárnout a nechceme být ani chudí. Nechceme být chudí, ale bohatství před námi zamykají na deset západů. Ovšem člověk musí být natolik člověkem, aby se nezastavil před žádným zámkem."
FREDDY
Bravo!
MAIJU
Bravo!
JUKY
Prozit!
(Všichni zvedají sklenky a pijí. Kdosi pustí znovu magnetofon na plné obrátky. Viktor jde k Janovi a obejme ho kolem ramen)
VIKTOR
Nejsi dneska nějak ve svý kůži, co?
JAN
Nějak vůbec nejsem ve svý kůži.
VIKTOR
A copak?
JAN
Nevím.
VIKTOR
Pochybuješ snad o něčem?
JAN
O všem.
VIKTOR
Ano. Chápu. To přejde. Moh bys pro mě ještě něco udělat, Jeníku?
JAN
Ale jistě.
VIKTOR
Tak hele: zítra budeš v deset dopoledne u prodejny Turisty. V ruce budeš držet mou aktovku. Přistoupí k tobě pomenší Fin, západácky ohozenej, a bezvadnou estonštinou se tě zeptá, kolik je hodin. Zapamatuj si jeho obličej, pozítří ho povezeš svým vozem přes šedesát kilometrů k moři. Jak jsme tenkrát stopli ten nákladák. Setká se tam . . . s někým. Rozumíš? Zítra od něho dostaneš dva balíčky. Dáš je do aktovky a odejdeš.
JAN
A kolik mu zaplatím?
VIKTOR
To už je zařízený. Ty akorát přineseš zboží. Jasný?
JAN
Rozkaz.

MAIJU
(leží na koberci a směje se) Já bych chtěla mít službu. Páni, to by bylo. Ráno bych vstala a udělala jenom takhle... Pečený holub rovnou do postele.
VIKTOR
Žlutý kolečka už máš?
JAN
Ne, ještě ne, ale — já mám strach, Viky, já mám nějaký zlý tušení.
VIKTOR
Strach? Ty seš slaboch, můj milej, nic jinýho než slaboch.
JAN
Ale ne, Viky —
VIKTOR
No dobře. Tak žij spořádaným životem, jdi na universitu a foukej šmolku do šedesáti. Tak se snad v klidu dožiješ penze.
JAN
Nerozčiluj se, Viky. Tak dobře. (Freddy se zase doplížil k Lilian, náhle ji prudce srazí na gauč)
LILIAN
Honzo! Honzo!
VIKTOR
(odtrhne Freddyho a srazí ho na zem) Idiote!
(Lilian se podívá vyčítavě na Jana, pak popadne šálu — svůj dárek a běží pryč)
JAN
Lilian! Lilian! Počkej!
FREDDY
Vykašli se na ni. Je to husa.
VIKTOR
Běž za ní, no jen běž, ať ti neuteče. Když už jsi ji mezi nás přivedl — taková hloupost — ale nechceme mít na svědomí tvůj citový život.
JAN
Já ji nezval. Přišla sama.
VIKTOR
Tak's ji moh předem zpracovat, ne?
JAN
Má divný názory. Šlo by to těžko.
VIKTOR
Doufám, že tě velice miluje. Jinak by nám totiž mohla být velice nebezpečná.
(Jan sklopí hlavu a mlčí. Místnost teď vypadá jako po bitvě, i vojáčci by tu byli. Polehávají po zemi a vypadají vyčerpaně)

TMA

Obraz třetí

Rozházený nábytek, všude lahve a přeplněné popelníky. Vstoupí Jan, hodí na stůl aktovku a znechuceně se rozhlédne. Nakonec si sedne. Vypadá unaveně a ustaraně. Harašení klíčů v zámku.
Jan vyletí, chtěl by něco uklidit — ale otec s matkou už stojí ve dveřích.
MATKA
Panebože, tady to vypadá!
(Otec se řítí k oknu a doširoka je otvírá)
MATKA
Co se tu dělo?
JAN
Co by se tu dělo? Nic!
OTEC
Jeho kamarádi! Proč's nepřijel na chatu? Strachy jsme nespali. A on tu zatím... (Vezme do ruky jednu láhev) No, prosím, to je krása.
MATKA
No nic — a hlavně, že jsi na světě. Co jsme s tatínkem vytrpěli strachu.
OTEC
Že já ho víc neřezal.
JAN
Nech si to, prosím tě. Nejsem malej kluk.
OTEC
Aha — tak to promiň. To je mládež. Vydělat to neumí ani na slanou vodu, ale pít — to jo, — to umí.
(Jan jde znechuceně k oknu, postaví se zády a dívá se ven. Matka začne poklízet v pokoji)
MATKA
Představ si, Jeníku, co se nám stalo. Ten kluk od vedle nám vjel kolem rovnou do auta. Ještě že se mu nic nestalo, jen trošičku odřel reflektor. Jeho otec nám to musí zaplatit. Co to dá odříkání, než se člověk zmůže na auto a pak ti je rozmlátí první nevychovaný fracek.
(Najednou Jan zděšeně odstoupí od okna, bezradně se rozhlédne a nakonec se vrhne matce kolem krku)
MATKA
Copak, Jeníčku? Ty můj chlapečku zlatej! Vždyť se na tebe nezlobíme. Osmnáctý narozeniny máš jen jednou v životě. Nemám pravdu, tatínku?
OTEC
Tak to aspoň po sobě ukliď, ty neznabohu.
JAN
Policajti! Viděl jsem je z okna. Policajti!
OTEC
A hele ho — už si zase vymejšlí. Já nevím, člověče, ty si snad myslíš, že rodiče jsou jenom pro srandu. Včera nám nakuká, že čeká dítě a pak přijde nevěsta v dětský sukýnce... máš to v tý hlavě vůbec v pořádku?
MATKA
Už aby ta puberta skončila. Kdo na to má mít nervy?
OTEC
Dělá na nás nějaký pokusy — psychologický. Copak jsme nějaký morčata? Oni tyhle mladý, oni si myslej, když jsou mladý, že si snad před nima sedne svět na zadek. No, co koukáš? — Jo, hochu, život není lehkej. Vydělávat se musí umět a ještě moc věcí navíc. K tomu, aby byl člověk spokojenej a měl nějaký to hnízdečko a měl nějaký to zaopatřeníčko, to musí bejt moc šikovnej. Žádný hr, hr — jako ty! Hezky pomaloučku, s nikým se moc nehádat — no, ty hrdino, musíš se ještě moc učit. A na tu universitu půjdeš, to si piš! Protože tenhleten svět se určitě jednou umoudří a přijde na to, že vzdělaný lidi jsou nanejvýš zapotřebí a já jako prozíravej člověk...
(Ozve se zvonek. Jan si resignovaně sedne připraven „na popravu")
OTEC
Kdo je to zase. Ani v neděli nemá člověk pokoj. (Jde otevřít)
MATKA
Co je ti, Honzo?
(Z předsíně hlasy příslušníků: Dobrý den)
SERŽANT
(z předsíně) Domovní prohlídka, prosím.
OTEC
(z předsíně) Prohlídka? Ale to bude nějaké nedorozumění, prosím. (Ale seržant s poručíkem už vstupují do pokoje. Seržant mladý, poručík jen o něco starší než Jan. Matka ztuhne, Jan dál sedí)
SERŽANT A PORUČÍK
Dobrý den.
SERŽANT
Jan Kingisepp?
JAN
Ano.
SERŽANT
(otočí se na rodiče a ukazuje povolení k prohlídce) Zde je povolení, prosím.
OTEC
Ano, ale já nechápu...
SERŽANT
Pochopíte. (S poručíkem prohlížejí baterie lahví na stole) Odkud jsou ty věci?
OTEC
Dovolte, náš syn včera slavil své osmnácté narozeniny. Snad má právo trochu si přihnout... na plnoletost... přece ...
PORUČÍK
Trochu? Obávám se, že je to až přespříliš.
OTEC
Ale trestné to snad ještě není?
PORUČÍK
Ne — to ne.
OTEC
To byste museli zavřít celej národ!
PORUČÍK
Všechny tyto věci byly získány více než pochybným způsobem.
MATKA
Pochybným způsobem? Jak to myslíte?
PORUČÍK
Tak, jak jsem to řekl. Tyhle věci odpovídají seznamu zboží, které bylo uloupeno v jedné okresní prodejně.
MATKA
Uloupeno? Pane bože! A snad nechcete říct, že náš Jenda...
PORUČÍK
To uvidíme. Zatím půjde s námi. Prosím. A tu aktovku si vemte laskavě s sebou.
OTEC
Honzo! Náš syn byl vždycky slušný. Vždycky jsem ho vedl k tomu, aby ...ve škole měl samý jedničky. Soudruhu komisaři, prosím vás, to je nějaké nedorozumění...
PORUČÍK
— Poručík, prosím.
OTEC
Promiňte, soudruhu poručíku. My jsme byli vždycky slušná rodina. Žili jsme spořádaně, můžete se zeptat sousedů, prosím, já zavolám sousedy...
PORUČÍK
Ale no tak... však se to nějak vyřeší. Trochu s vaším synem promluvíme a pokud nemá nic na svědomí...
(Matka propukne v pláč)
OTEC
— To jsme se dočkali.
(Seržant s poručíkem odvádějí Jana)

(*Dokončení*)

Na titulní straně Pernicovy snímky z Janovského dramatizace Puškinova Evžena Oněgina. V roli Taťány Milada Hálková – soubor z Kladna-Dubí

Amatérská scéna, ročník IX (Ochotnické divadlo, ročník XVIII), číslo 6, červen 1972. Vydává ministerstvo kultury v nakladatelství Orbis, n. p., Praha 2, Vinohradská 46. — Redakce: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Pavel Bošek. — Grafická úprava: Nina Roháčová. — Technická redakce: Jana Zubíková. — Adresa redakce: Praha 2, Vinohradská 2, telefon 22 10 57. — Tiskne Státní tiskárna, n. p., závod 2, Praha 2, Slezská 13. — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, informace o předplatném podává a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. — Cena jednotlivého výtisku 4 Kčs. — © *Nakladatelství Orbis, n. p., Praha 1972.*

Petr Oliva a Miriam Hynková v Ibsenově Peer Gyntovi (Divadlo E. F. Buriana). Foto Pernica

MLÁDÍ A MLÁDÍ

V divadle vždycky bude zapotřebí kus zdravé drzosti, tvrdohlavé neústupnosti, nesmí chybět sebedůvěra, a to všechno ovšem musí být posvěcené – talentem. Neboť není nic horšího, než je-li pohromadě sebedůvěra a neústupná tvrdohlavost při absenci talentu. Je-li tedy v rovnováze talent, úsilí a chtění, potřebuje mladý herec, režisér či výtvarník ještě něco – aby mu někdo věřil a aby mu dal příležitost. To je to kouzelné, magické slovo pro každou tvůrčí práci: příležitost. A pak, chopit se příležitosti a letět, letět kam až to půjde...

Ostatně, co si budeme povídat, takový je přece i Ibsenův Peer Gynt, trochu básník, ale ještě víc zdravě ctižádostivý kluk, který chce poznat svět a v něm své místo, i za tu cenu, že opouští svou milou, své rodné město, své všechno. Jde na zkušenou, potkává nové lidi, prožívá nové zkušenosti a podobně jako Goethův Faust, je ochoten upsat se třeba ďáblu pro rozkoš poznání. Takhle také hraje Gynta P e t r O l i v a, jako dvojjediné ztělesnění sebe sama. Talentovaný mladý herec z Divadla Jaroslava Průchy na Kladně dostal v Mixově režii na scéně pražského Divadla E. F. Buriana příležitost. Chopil se jí, jako Petr Oliva i jako Peer Gynt. Ten druhý se vrací po všem tom pekelcování domů, naplněn moudrostí i hořkostí, ten první, totiž herec Petr Oliva, vítězí nad svou postavou. Jeho Gynt je mladý kluk, jakého každodenně vídáme, skotačivý, dovádivý, škádlivý, skáče na strom a dělá si legraci a někde v srdci skrývá svou touhu, krásnou čistou touhu po lásce a poznání.

(AFU)

Václav Voska v titulní roli Shakespearova Richarda II. Inscenace pražského Komorního divadla, foto Miroslav Tůma